

Iridis, nec mibi quidem uidetur, nec ullum id affirmare existim. neque illud etiam uidere possum, quod cædem aliqua ex parte subalcent, ut de *Acori* radicibus scribit *Dioscorides*, quin potius tam intus, quam extra non obscurè rufescant? Quod autem galanga sint acri, atq; mordaci, qui nego, nullus est. Sed non tamen ob id dicendum erit galangam esse *Acorum*, alio non concurrentibus notis: perscrutans cum *Dioscoridis* testimonio. *Acorum* esse debet acre, non autem acerrimum, nec galanga modo linguam aduersa. *Brafaolum* fecutus est *Fuchsii* medicus clarissimus, scilicet cum sibi nimis pumila uidarentur prioris gallanae radices, quam ut *Acori* radices referrent, atque propterea *Brafaolum* sententiam non probandam diceret, in suis de stirpibus commentarijs, alteram crassioram galanganas, que iampridem in Italia feruntur, *Acorum* esse contendit. Et cum si ani maduertatur, quod ea non sit iridi similis, multoq; magis rufescat, quia quod hoc dictio servanda designat, que albantes, & non rubentes denotat, facile palam fieri, quod una cum *Brafaulo* ipse quoque aberrauerit. Sed preter hec ipsi etiam refragatur *Galenni* lib. v. 1. de simp. med. facili, quod afferat. *Acori* radicem galangam non modo acrem esse, sed etiam subxram: que tamen modica, amaritudo neque in hac negre in illa reperiatur galanga: et si inuidis quibusdam argumento suo ultimo examine contendat *Brafaulus*, quod galanga præter acerrimam facultatem etiam sit amara, sed uero, ne in tunc perhus suam deuictauerit galangam. Amarum quoque esse *Acorum*, facile quibiam ex lectione antiqui nostri exemplari intelligere, qui legerit ea que in margine adnotauimus. Quia quidem lectio mibi maximè probatur, quod cum Galeno

Fuchsij error.
60 *Acorum* amarum faciat. Comprobatur præterea aliud esse *Acorum*, & aliud esse galangam *Serapionis* testimonio: quia cum

sciret non parum discriminis inter has radices esse, de ijs seorsim egit per propria capita, ut pote de rebus generis & facultatis diversis. Hoc idem probatur ex Atticis etiam monumentis, siquidem is in compositione aures, Alexandrinae, & Acorum, & galangae imponit, quemadmodum & Nicolaus Myrepsticus, tanquam inter se generis diversas. His itaque item rationibus, cum auctoritatis adductis, à Brasuolo, & Fuchsio diversus esse cogor. Nec equidem intellecterim unquam, quomodo factum sit, quod galanga maior, quo amineo non generis, & facultatis, sed tantum specie differt, cum primis habeat Syria aquæta est, in Acorum se copmunita erit sed qui hoc intelligunt, disjudicent. Ceterum, ut dicam quid hoc in refutatio crediderim ego una cum Manardo Ferrariensi, satis, nonnullis hiis statis in simplicium medicamentorum facultate diffinitur, id omnino legitimum esse Acorum, quod non modo seplata, sed omnes in unius eam falso Calamus odoratum, vocant, quanquam non definit non quidam herbariori, qui nostram sententiam destruere nuntianus Leontencor, Brasuolensis, 69. sequuntur. Sed ridiculum fatus, nequidem indicio, corum est argumentum, quippe probens a loco crafstorum Galangam, legitimum esse Acorum, illam in Syria montibus oriri contendunt. Nam cum scribat Serapio in Syria nasci Galangam, nec est qui dixerit unquam ibi prouenire Acorum, nil aliud probans, quam Galangam esse Galangam, quam quidem in Ponto marisci apud Colchos, aut in Galatia, Bibione, ubi Acorum oriri scribunt autores, nemo est qui afferat. Nec minus infirmi alocuius eorumdem ratio est, ubi solant uno tenui insperato Galanga folio, Iridi, ut ait, amulo est Syria alato, Galanga hanc esse Acorum. Etenim, tanquam concedam ego facile folium illud fuisse Galange, quod sciám hanc folio esse Cyperi latiore, vegetatio

Acorum legi-
timum.

Contra affi-
entes crassiflo-
rem Galangæ
legitimum esse
acorum.

In Lib. primum Dioscoridis.

21

regeioreq; Iridinon omnino absit nisi, concedam tamen nequam ex illius tantum foli infestatione, recte affirmare posse
quenquam Galangam crassorem esse Acorum, ceteris latentibus partibus ac noscere. Folia enim Iridis, Acori, Pseudooaco, i,
Xyphis, xyris, Galangi, Cyperi, similem revere faciem presentantur. Quo fit, ut ex solo folo, nihil certius affirmare queat.
Fabulatur idem preterea, quod parva veritas se opponunt, cum dicunt Calami arvensis, vici radices Iridis non esse similares, cum
tamen geniculata solidae odorantes, n'que spectentur. Nam non locis se habent Iridis r' r' s'c' s'c' Dicordi credimus, ita
de ys efferienti Piz' un'z' u'z' u'z' u'z' d'z' d'z' i'. Radices subtili ge'e state solidae, odorantes. Atque non
solum fabulantur, sed potius delirant, cum tandem hinc premissi concludant, nil aliud esse r' r' r' r' calami odorantes radices,
quam generis cuiusdam Irisidis. An non item apertissime infinitas, cum dicunt recentes calami ipsius radices omniprofus
sapore, & odore desitui, & pando post affirmant eadem recente efflosci, & amarissimas, & odore admodum ingrato? Ebor' fuit hic non verbi, neque rationibus, fed antioditus coerendus. Credam ne hoc ego illi: Profectò minime, quid
recentissimas hae radices deglauferim, tum etiam, quid Taratos compertus habeam sapidissime pro obliojo capa-
ne deodorare. Sunt enim tunc n'li minus odorantes, & acute quam si fuisse ad nos defuruntur. Ceteras horum ingredi pre-
termittit, ne nimis severus censor tanta officinaria videat. Ceterum quipula audire cupit, legat Angelieri Italicum
libellum, de his in plantaria facultate opinib'bus. Poterit enim aquas lectio hunc suum quoque religatis fore indicamus:
quinetiam facile agnoscere crassorem Galangam arundinis potius quam Iridis, vel Acori revere radicem. Et subinde me
cum affirmare calamum vulgaris usus legitimum procedulb' esse Acorum. Siquidem radices illi primis iridi persimiles
sunt, geniculatae, flexiles, subtilib'as, acre, odore praestantes, & (ut inquit Galenus) etiam subamara, insper' folia: qua integr'a ad nos una cum radicibus (ut hac pictura demonstrat') est Constantinopoli allata sunt, id apertius affi-
mant: sunt enim ferme irides. Ad haec aenonpi (Germani Ilyri' dicunt) restult mihi clarissimus medicus Joannes
Merula, qui pluribus annis degit apud Lituanos, quod post folium calamum aromatique vocante, eorum suorum

²⁰ & circa Tatarorum fine, nascitur folij iridi amulis: calix iridis longiore graciliorq; à quo tamen nullus exoritur calamus vocatus q; ab incisio suo idemate Tattarissi zelj, id est, herba Tatarica, quod fortasse à nuncis Tataris in Lituanum primum fuerit allata. Ideoq; Plinio menoris recte propositum est lib. xxv. lxxii. optimum id esse. Acorum, quod ex Ponto aduenit. Pontus enim bis Tataris feriuntur, qui ultra Lituanum inhabitant, ubi apud probatissimos auctores nequum legitur, odoratum calamum oriri. Quamobrem non potius non maximè Brasavotum admirari, quod sibi in scie lé perfusaria, vulgarem calamum legitimum, & odoratum calamum esse. Diciorisde, Theophrasto, Galeno, & Plinio non in radicum sed in arundinum genere decripsum, nam (ut loco de calamo odorato argentei latius explicabimus) è arundine est filum, non autem radix. Sed de his haec tenus. Acorum ponticum à ieiunis deodoratum, optimè facit ad factorem anhelitum. Praeterea quoque Acori ex aqua decocti uapor per infusibulum hianti ore exceptus maximo iuuenient ad tussim eiusdem quoque radicis, & cinnamonum draconiam in unu ab infusibili bautili sumptu. Sicut idem in fieri possunt, ut etiam

30 rat. Fit quoque ex *Acoro oxymel*, quod mirum in modum praefat, ad refrigerantes tenes, & refrigerat a locinaria hoc modo. T eritur *Acori radicum* libra crassifolia, & dein tribus diebus maceratur in acet/o, postea coquitur ad medianas, & linteolo percolatur, demum aero adiungitur mel, quod sufficit. Et coquitur, quoque acetum evanescat. De quo datur gustidie manne undia, cum eiusfem. *Acori decocto*. Affertur *Acori radix* sachcharo nel melle aferatur rectus a locis in quibus pronenit. Quin etiam in Italia & Germania paratur e sticca radice, sed non virginaliter illa utilis. *Acori m-minit Galvani lib. y. de simplici medicamentorum facultate inquisiens.* *Acori vitriin radice*, quae gressu acris est, & modice amara, odor non inuidens. Vnde constat, quod facultatis calida est, et consilientia tenuis. Hinc coquenteri ei, ut urinam moret, & excretiones datur, sicut suet, tunc ceratoidis crassifili, similius; et extenuet. Sed ad hoc melior effectus succus. Omnia ergo huius officium esse clarum est. Et saner ordinis est tertius in utroq; in cedentia, sicut descriptum. Haec *Galvani* Sed exinde his diversis.

ne& plantagine bibo usitatibus: calicis fanat, & coll dolores multe, quia à flavi oritur. Prodeſt flatiſſus uerbi aſſelli bus: venerem roborare: tenet refrigerator calefacit. in fiamma frigidi morbus omniſus ſucurit. Ceterum omnino explodenda eſt Monachorum in Mefes ſcribentium opinio, qui contra Braſauolum & Fueſbum quaſi ſelene uidentur. Galangam porius odoratum iuncum eſe, quām Acorum, quod tamen plāne ſaltem omnibus iam compreverit eſt non dubitamus. Quod Gre- eſt Acorum, Latinē etiam Acorum appellatur: Arabice, Vage, ſer. Uzilidice, Acoro. Vulgo medicorum & ſepſitorum Calamus aromatice: Germanice: Kalmus Boemice pruſſiæcor: pseudocorūm vero appellant Itali Acro falò: Germani Blē riuſas Lieboemii kofatac zlyuzi: Calli Flanne baſſarde.

C A P . I I I .

M Eon, quodj Athamanticum uocant, in Macedonia, & [Hispania] plurimum gignitur, anetho folijs & caule simile sed eo crassius: binum ferme cubitorum altitudine attollit; sparsis in obliquum, rectumque radicibus, longis, tenuibus, odoratis lingua exalfacientibus. Quia feruefactæ ex aqua, uel tritæ circa coctionem, præclusorum renum, uescificatæ: farctæ uiria potu leniunt: virna diffundunt: medentur: stomachi inflations discutunt. Torminibus, aseptæ vulvæ, articulorum doloribus atque fluxionibus pectoris, tritæ cum melle in eclegmate auxiliantur. Sanguinem per menstruam pelunt, defecitionibus feruefactæ: infanibus autem illata imo uenti, urinas mouent. Quod si plus quam deceat, ex his bibatur, caput dolore afficiunt.

Oribasius nō
legit cōclusā
† Non fermā
sed *αστα τολ*
nō legit Orib-
asius, i. ut
plurimum.

Monachorū
opinio falsa.

Nomina

Acori uires
ex Galeno.

Mei confide C redidimus superioribus annis, legitimum Meon non oriri in Italia, nec è adiunde aduchi: primùm quòd Mei rite vte-
tatio. C rentur seplastari quibusdam albucanibus, radicibus, sapore pastinace simili: deinde quòd etiam Pliny tempore ra-
rum esse in Italia, quippe qui scriperit non feri in Italia Meon, nisi a medicis, usq; admodum pauci. Quod proculdubio in
dicare videtur, & que ad Plini euum peregrinum in Italia fuisse Meon. Sed cum herbariorum quorundam diligentia, que-
dam nuper reperta sit planta cuius hic primo loco imaginem damus, quaq; folijs constat anethi, caule bicubitali, radicibus
nigricantibus, longis, & in obliquum, rectumq; sparsis, grauer odoratis, acrisisque, quem legitimum esse Meum, om-
nes ferè rei herbariae periti unanimis affirmant, ne uidetur mordicus tenere opinionem, facere equidem non possem, quin in
eorum sententiam deueniam: tameſi in contrarium aliqua ſeſe offerat ratio, quòd ſcilicet huiusce plantæ radices odorem
non ulque adeò gratiam pirent, ſed quadrangulus grauer oleant, nec tenuis cernantur, ut Dioſcorides inquit, nec folia ane-
tho ſimilia fed aſparago potius ferat. Hanc c Apuli Imperatrice uocant. Et ad ueneno forsan ſerpentum morbus preferunt.
Plinius Meo folia anjo ſimilia redidit, uocan fortasse ſimiilitudine deceptus; ſiquidem Dioſcorides anethi folijs Meum ori-
vi tradidit. Nobilis quod Athamanicum uocant, ita dictum, quod ab Athamante Acoli filio inventum fit, vel quod pre-
flant ſimum in Athamanante Phorbiotidis proueniat. Quod ad nos afferunt, naſcitur in Italia mordicus apriſis. Radices tan-
tum eius in uafum medicum uenere. Et ſi ſeneca uiribus non careat ſuis. Sunt qui plantam quam ſecundo loco appinabunt pro-
Meo uerpen, quid m age ſenacuon quam altera referas, quorum ſententia non mihi omnino improbanda videatur, ſequi-
dens

dem ut diximus, priori potius a^cparagi quād anethi folia infunt. Meminit Mei Galenus lib. v. II. simplicium medicamentorum, his uerbis. Mei radices peritiles sunt. calida & tertio ordine, sicce secundo: proinde urinam, mensesq; cire uolentes hoc uentur pharmaco. Sed si plusculum somnatur, capiti dolorem mouet, ut pote cum plu^cculum sit calidum, quād secum, quippe quād eius caliditas humiliat: crudore etiamnon, & flatu forem ad caru^c deferat, atque ita ip̄sum afficiat ledasq;. Mis ita Gracis vocatum, Latinis Meum dicitur: Arabibus, Mu: Italiis, Meo: Germanis, Baer uirtz, Hertz: Hispanis, Pinillo.

CAP. IIII.

Cyperus (quem aliqui ervil sceptrum, vt aspalathum appellant, folia fert porraceis proximis, sed longiora, & exiliora: a caulem ^b odorati iuncī, cubitalem aut maiorem, ^c angulo lūm: in cuius cacumine minuta folia cū semine exoriuntur: radices, quarum in medicina est usus, cohærentes inter se, oleis oblongis similes, aut rotundat, nigro colore, suauē odore amaro gustu & lacunosis, palutribus, & cultis enalictur.) Optima est grauislima, denī, fractu contumax, ^a plena, & aspera, odoris cum quadam

est in omnibus exemplaribus. ^c Aliqua exemplaria legunt *γενική* i. geniculatum. Sed melius, que *γενική* habent, angulatum, ut uertit Ruelius. ^d Mis exempl. habet tantum *ματρόδοτη*, ^e Mis exempl. *διπλή*, aliud vero *άξια*. Inclusa a quem, usque ad Optimam, non legit. Oribius. Cyperi genera, & consideratio.

K. 7705.

C Y P E R V S.

a Addit. Cat.
tae p. 271. n.
rs 1105, 229
v. 6. a. infi-
rora, & an-
gustiora.

b Odoratu de-

c Odoratu de-

quadam acrimonia iucundi: qualis est Cilicia Syriaca, & que à Cycladibus insulis petitur. Huic calida vis ineft. Venarum spiracula laxat: vrinam ciet: ad calculos, aquamque subter curem utilissime bibitur: aduerterit scorponium iūtis remedio est: perfrictionibus vulvæ, & præclussionibus fotu profecti: pellit menses. Contra ralcea oris, etiam si depaſcant, vorentque, farina eius efficacis est. Malagatis calſacent bus, & vnguentorum ſpiffamentis bene adiici foler. Aliud Cyperi genus tradunt in India na'ci, gingiberis effigie: quod manducatum croci uim reddit, gusto amaro tentitur, & illimum praesentem pilothri vim exhibet.

Tunc meſi vnum tantum Cyperi genus memoria prodiſerit Dioſcorides, cuius radices inter ſe coherentes oblongas refrount olearia, aut omnino rotunda ſint; viſitetur tamē Cyperus in pluribus Italia locis, qui radicibus conſlat longis, geniculatis, ſummo cefſite vagabundis, colore in purpurā nigricante. Ego hinc, illam effe crediderim, quem Plinius Cyperida vocat. **N**ec agitur hoc Cyperi genus laudatissimum prope Tmanu fontes circumſtantibus paluſtribus locis in Iapidie ſinibus, galanga vocata, ut paulo ante diximus perſonam, non tantum facie, ſed etiam odore. Commendatur etiamum odor eius, qui in Hertruria prouenit, radicibus ſere ſi pendule annulis, ſed non ob id illi fuerit preſerendum, quē Syria mitius quandoquidem hic longe eadiorum eſt, & ſubamaris. Cyperi meminit Plin. lib. xxii. cap. xviii. nbi de hinc egis, ſic inquiens. Quidā etiamum trū genū faciunt intrianguli, cyperon vocant. Et paulo inferius: Cyperos, ait, juncus eſt, ut diximus, angulosuſ, iuxta terrenū candidus, cacomine niger, pinguisq; olia ina porraceis exiliator, in cacomine minuta, inter queſ ſe ſenex radix olis nigra ſimiſ; quoniam, cum oblonga eſt, cyperida vocant, magni in medicina uſis. Reputerit Cyperus quandoq; etiā quadrangulari caule unde non miris, ſi quadratum inuenis cum vocauerit Cornelius Celsus lib. iii. cap. xx. At Dioſcorides hoc facultate præclarifimus, vitranci differentiam colligens, nec triangulum, nec quadrangulum Cyperum dixit, fed anguloſum. Nos autē Cyperum plantam effe dicimus; que porraceis ferme prouenit foliis, longioribus tamen & exilioribus. Caulem edit cubitalem, & non nuquam maiorum, angulosuſ, alba intre medulla, ut in iunco, in cuius cacomine folia ſunt minoria, fellorum modo radiantiæ, inter queſ ſemen prodiſ ſpicatum herbacei coloris. Radices illi ſunt ſubnigra, coxerentes, oblongi oleis ſimiles, aut rotundæ, aliquando etiam longæ, galanga modo, quo fit ut hoc cyperi genus, a nomiſ appelletur ſylleptis Galangæ. Nāetur in pluriſbus, & huncello ſolo: quā etiam locis cultis vitium eius radicibus ubi indicata in Celita Nardus morit ad manus carni loco. Optimus defertur ad nos ex Syria, & Alexandria Aegypti, in cuius defectu Italicum ſappunt officine. Non defert rū differentiam ponunt inter Cyperum, & Cyperum Plinium ſecuti, qui libro, & capite ciuitatis, Cyprum galiam effe aſſertat: Cyperum uero azuzloſum doratior iuncum. Sunt tamen Dioſcoridis interpretes, qui utroq; vocabulo pro eadem indiferent utantur, eo quō: (ut rell Hermolaus adnotauit) penultima Cyperi quandoq; diſpilonio longam, quandoq; vocali breuem Grexi ſcribat. Et apud Plinum & cypris arbor occifime crescent, & pseudocypris frutescit, ut lib. xvi. cap. xxi. ipſe scriptura reliquit. Ceterum id Cyperi genus, gingiberis effigie, quod india mittit, cam eſera dicem periores n. edici patet, nuam officine Maturitanos ſecuti & Circumam vocant. Nempe per ſe fert hec notas, fanem emine, quas inaico Cypero reddiſt Dioſcorides, quandoquidem gingiberi ſemini effe, eius odorem ferme redolens, gulfu ſubamareſſet, & manfa croci modo fit. Quibus illud etiam accedit, quod depilatoriū medicamentis quibusdam immixtæſt. Verantem ſciendum eſt, hanc non effe Circumam Serapionis interprete pro chelidonio deſcriptam: ipſe enim nū aliud pro curcumai intelligit, quam Dioſcoridis chelidonum, quo ſit, ut non deſi ſuſcipi erroris in interpretis, vel scriptoris, cum curcumai neq; Mauritani, neq; Græcum fit uocabulum, apriū enim chelidonum Kauroch apellant, unde palam eſt, curcumae per Kauroch in Serapione depraueata legi. Quo ſaſum eſt, ut priores tum meaſt, tum ſplashing, qui nunquam hac perpendunt, fuerint hallucinati, quippe cum eos lateret, cuiusnam plantæ radicem Indica Cyperos, referret, chelidonij maioriſ radicem effe crediderint ob croci ſuci ſimilitudinem. Itaq; Serapionis depraueata lectionem ſecuti, Indicum Cyperum curcumam vocauerit. Indici cyperi meminit Serapio Dioſcoridem ſecutus, proprio capio de Cypero. Ex quo apte 40 confat, curcumam Serapionis depraueata inſcriptam, ſplashing curcumam, quo procedulio Indicus eiſi Cyperus, effe nequam. Cyperi radicum farina, additæ baccharum lauri eadem menſa vrina impubis perire excepta, & illata hydropis os mirifici inuat. Cyperum reſcenſit Gal. lib. vii. ſimplicum med. ubi ſic inquit. Cyperi radices maximè ſuſt, exſufiantes pariter & exianteſ abſque mordacitate. Itaq; ulcerios, que præ nimia humiditate cicatricem difficulter admittunt, mirifici profunt: habent enim quiddam etiam adstringens, quapropter ulcerios item oris conuenient. Quin & incidiendi uitium quampiam illis inſeffe ſtificandum, qua & calcuло hexatis congruent, & urinam, menſeq; provocant. Planta, que Greca uoce κύπερος, Latina Cyperus nuncupatur: Arabia, ſaberade: Germanica, Vnider galgan: Hispanica, luncia de clor, & luncia auellanda: Galliche, ſoubet. Boemica Galgan planzy.

Legio Serapionis depaſt uata.

Cyperi uires ex Galeno.

Nomina.

C A P. V.

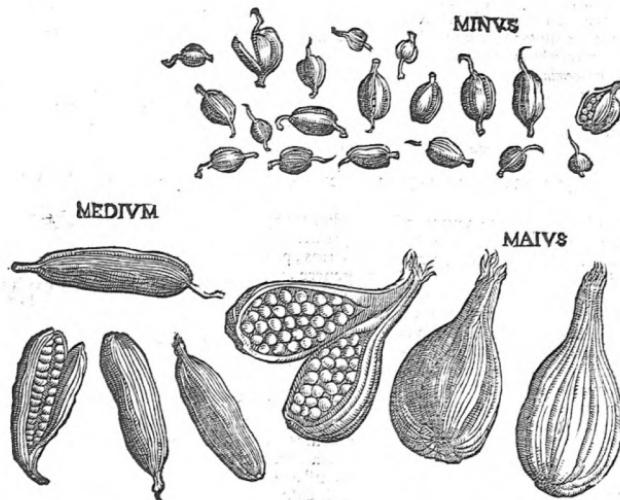
50

Tum Cardamomum optimum eſt, quod ex Comagene, Armenia, Bophoroque deuehitur. in India quoque, & Arabia prouenit. Elegi debet plenum, fragenti contumax tū occlusum, farumque in foliculis (quod enim huimodi non eſt, exoleum iudicatur) & guſtu acre, ſubamarum, & odore caput tenuiſt. Excalſactoriam vim habet: potumque ex aqua facit ad conſtitutes, ſi chadiacoſ, tuſles, neruorum reſolutionem: item ad ruptā, vula, tormina: laras ventris tineas excutit. Ex uino autem potum, rebus diſiſt, ut quādam illis inſeffe ſtificandum, qua & calcuло hexatis congruent, & urinam, menſeq; provocant. Planta, que Greca uoce κύπερος, Latina Cyperus nuncupatur: Arabia, ſaberade: Germanica, Vnider galgan: Hispanica, luncia de clor, & luncia auellanda: Galliche, ſoubet. Boemica Galgan planzy.

Tum Cardamomū maius. **C**ardamomū medium. **C**ardamomū minus.

Tria ſunt cardamoni genera, que paſſim ad nos afferuntur, nempe maius, medium, & minus, & omnia ſuis in foliculis concul'a. Maioris in uolucrum fici ſatiem reſerti, materia compactum tenaci, lentuſ, ac leui in diuina nuci inuoluſe, aut palma elata, non abſimilis, ſtimulans nonnullis ſecondum longuam in diſcurrentibus. Hoc intra ſenex vbiq; farumque eſt, ſubnigra colore, granis in aequalibus multis intercurſi, membranis, albicanib; quibus ipſa ſemina congeuantur, que Meleges appellauere quiam, quod Milium Indiam reſerunt, Italii Melegam appellauere, ſaporis acutus, & odoris iucundus, ac ſuſcipit. Quo factum eſt, ut grana paradisi quibusdam uocentur. Medium ſelliſto congeuantur oblongo, trianguſculo quodam altera parte diaſym, pluribus transuerſis interſeſtibus lineis, colore ex albo rufiſcente. Minus cardamomū conſta breui, ſicut triangulari, regneſt ferre nuclei effigie, crassioribus tamen angulis, colore ſubcandente media inuitus

CARDAMOMISPECIES

- 10 *tus intercurante membrana, in quo utrinque semen, altera parte caua linea diuisum, subrotundum, & tactu subaspernum. Omnibus semen inest fractu facile, acre, quadam accidente odoris saporiq; suauitate, & omnis amaritudinis expers. Maius tamen acris est, & aromatis quid magis respiens. Minus, ut medium acredins rebeatim superat, ita & odoris fragranzia. sed han horum aliquod Gr̄corum sit Cardamomum, hactenus affirmare non libuit. Concederem tamen ego facile mains Cardamomum legitimum illud sit, quo usi sunt veteres, quod sic est cardamomo secundo de antidotis apud Galenū folliculos abciat Zeno. Quin etiam, quid in Theriaca carmine descripta libro primo antidotorum post Damocritis inscriptionem follicularū Cardamomi mentis sit. Et 7. de comp. med. sec. locos cap. 3. Galenū ex Pamphilo myropola transcribens Cardamomi delibrati meminerit; sed uetus ne cocedam in primis sapori, in quo nulla prouersus reperiatur amaritudine, que Caleno adeo conspicua est, ut vermes intestinorum necare Cardamomum si affirmari. Deinde Cardamomi vulgaris odor suavis est, & caput minime tentat, nec frangente conumx effl, det dentibus fessum cedit, adeo, ut mallo ferreo, nobis opus non sit. Hec 20 itaq; in causa sunt, ut dubius adhuc sim an vulgare Cardamonomum legitimum sit, quo usi sunt antiqui. Hoc dixerim ego nunquam, quid mordicus meam velim tueri opinionem, nec quid alii, qui alter sentiunt contradicere uelim, sed ut meam tantum sententiam palam faciam. Adhuc nec Arabum Cardamomum, hoc representare videtur. quandoquidem aliud Gr̄ci, aliud uero Afr̄ pro Cardamomo intelligent, ut aperitissime teflatur Serapio, qui quād plurima simplicia medicamenta ex Dioecide, & Galeno transcripsit. Is enim (ut sua declarant monumenta) Dioscoridis Cardamomum Cordatum venum appellat. deinde auctore Isach Arabo sive Cardamomi peculiare caput insitum, idē. Saccula sui lingua nominat: quin & dum esse generum tradit, alterum maius, alterum vero minus, quorum nullum non modo Dioscoridis Cardamomo responderet, sed nec etiam illi eorum, quibus officina indifferenter utinam. Probatur præterea officinarum Cardamomum Arabicum nullum esse quid Serapioni maius Cardamomum semen sit planta, quod oblongi quibusdam concluditur capitibus, usi sane similibus, qua est rotae produnt, grani oblongi, rotundis, pipre longe maioribus, in quibus minuta semina concluduntur, anguloſa, farcta, & odorataminus vero nullo contingit capitulo maioris modo, quanquam colore conuentant. Quod plane indicat, omne officinarum Cardamomum haud. Arabum esse sed portus ab eo maxime differre. Quare putauerim, illud falsò sibi perfidissime Monachos, qui in Mefeu scripserunt, quod Arabum Cardamomum minus illud semen sit, quod seplasit Meléghettas vocant, Andrei Bellunensis, qui Auenianam mendis expurgavit, auctoritate freti. Sed cum Bellunensis id effterat vulgariter tantum opinione duellus; cumq; nota minime eorum certitudinem aſſipulerem, errasse Monachi facile deprehenduntur, Semina enim, que Meléghettas appellant (ut omnibus plantis confit) capituli excepta suboruntur, quod minori Serapionis Cardamomu non eueniit. Crediderunt, Ruelius in suis de natura Stirpium libris, & Fuchsius in sua methodo, id omnino Mauritaniorum esse Cardamomum, quid non PIPER INDICVM, alijs siliquastrum appellant. uerum cum plantae haec follis exeat hortensi foliis similibus, floribus luteolis, fructu longo corniculorum inflar, qui primo exortu virgescat, maturus uero adeo rufescat, ac leuore quodam ita pellucat, ut corallium referat, & in quo concindatur pumilum semen, lentum modo*

Piperis Indi
ci meato.

modo compressionis, & que adeo acre, ut ori tantum ad motum maxime linguan, & palatum exurat, excludere, & ambo hoc in re lapsi deprehendantur. Nam est in dictione piper in his, & corni calis rostrorum, ferè modo suum includat seleni, reliqua tamē Serapionis Cardamoni nullis notis correspondunt; hoc enim suis in ruficulis globulosis quodam concludit, non lenticulis similes, sed rotundos, & piperem crassiores, qui intra le minutum quoddam seleni continent. Hinc etiam accedit, quod cion hoc piper corniculatum, cum semine, tuor corniculatis ipsius tanta sit acromonia præsidum, ut non modò manget, sed ori tantum ad motum flatim quasi ignis exutus, ab absurdum utique fieri crederet Serapionis Cardamoniū esse, cum dixerit ipse magis ad fructuaria facultate pollere, quam acri. Ceterum auctore Antenore maius Cardamomini grana ciceribus aris, minus Cardamomone, non autem maior iemine lentum modo nascit ait. Aueniam quanquam Ruelius, ut suam tueretur sententiam, seorsim forte legerit Aueniam. Plinius lib. XII. cap. XXXI. quadruplex esse Cardamomi genus scribit, sic inquietus, similē etiā amomum Cardamomum & nomine, & fructus Jenine oblongo. Metitur eodem modo & in Arabia. Quatuor eius generes, viridissimum ac pingue, certus angulis, contumax fricantis, quod maxime laudatur proximum ē rufa candicans: tertium brevius, atque nigritus; penitus tamen uarium, & facile tritum, odorisq; prauit, quod perius costis vicinus esse debet. Hoc & apud Medos nascitur, hæc tamen Plinius. Sed neq; quos auctores fit fecerit, quandoquidem tam Diocoridis, quam ceteris Graecis, vnum tantum extet Cardamomi genus. In cuius defensione supponit Galenus aut myrtum, aut Cypriam. Qui præterea Cardamomem meminit lib. V. simplicium medicis verbis. Cardamomum est sanè facultatis admodum calida, non tamen usque adē, ut inflatur; sed quādū suauius, magis; fragrans est inflatur, tanq; & imbecillius ei facultas inest: nec enim rilevarare idoneum est vel ipsius per se inflatum. Porro adiunctum habet quiddam etiā amaritudinis, qua lumbros interficit, & cum aeto ualenter pforas detergit. Cardamomum, xadū dūcatur, quod non secus Latinē atque Graecē vocatur: Arabibus Cardamoni; seu Cordamoni; Italica Cardamomo; Germanis, Cardamomelin; Hispanis Grana de paroxo.

NARDVS INDICA NARDVS. NARDVM. CAP. VI.

26

Duo Nardi genera: vnum Indicum, alterum Syria-
cum appellatur, non quod in Syria proueniat, sed
quod montis, in quo oritur, pars vna ad Syrios, pars al-
tera ad Indos flectitur. Ex hoc Syriaci genere, præci-
puum est recens, & leue, largam gerens comam, flauum
colore, perquam odoratum, ac cyperum redolens, & bre-
ui spica, amaro sapore, linguam fuscante, quod diu in sua
odoris gratia permaneat. Ex Indico autem Nardo quod-
dam Gangitis vocatur, à fluvio Gange, apud quem ena-
scitur, montem præterfluentem: quod genus ob multam
loci, in quo prodit, viginem, viribus infirmius est, atque
procerius adole cit, plures ferens spicas, ab vnicā radice
comosif, unaque convolutas, ac grauita oleentes. Mon-
tanum autem odoratius, spica breui ac mutila, odore cy-
pero vicino, ceteras habens Syriaci dotes. Est & genus
quoddam, cui Samphariticō nomen locus indidit fruti-
ce breui, in magnis se spargens spicas, candidiorē inter-
rim medio caule, hircorum uiris supra modum redol-
lente: quod improbatum: madefactum uendi solet. quod
vitum ex eo deprehenditur, quod candida sit spica, &
squalida, suaq; careat lanugine. Adulteratur subio cum
aqua, aut palmeo vino, in infusionis ponderisque causa
inspiratio. Inuerti autem oportet, si lumen radicibus ininfidet, & in cerniculo puluerē excutere, eluen-
dis manibus utilem. Vim habent excalfactorian, & exiccentem. Vrinam mouent: a'num potu si-
stunt: vulva profluvia, lanjemque apposita supprimunt. Nausea ex aqua frigida auxiliantur, & stoma-
chis rosonibus inflatione, iecori, rigor morbo, renum uitii. Aqua autem incoacta fuit ad in-
fessum, vulva inflammationibus medentur, ad glabras oculorum genas valent siquidem eas ad den-
fiorem pilum reducent. perfusis humore corporibus insparguntur. Milcentur antidotis, & in ficti-
li nouo non picato ad ocularia medicamenta reconduntur, trita in farinam, & cum vino in pastillois 50
coacta.

30

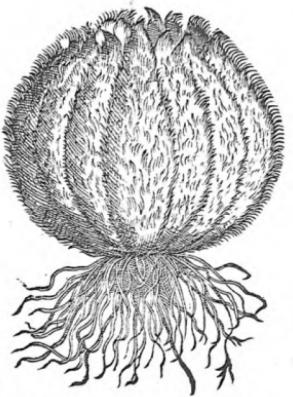
40

40

60

† breui. ut
spic. i. parua.Frutice bre-
ui, non legit
Oribus, ue-
que ullum
exemplar.Nardi Indi-
cē & Syriacē
confidatio.

NARDVM officinae Nardi spicam appellant. Sed non desint, qui credant Indicam nardum in Italianam non aduebi ob
regionis distantiā, Syriacam opinantes esse, qua nigrō auro seplastari utuntur: tamē si (ut inquit Dioſcorides) in Sy-
ria non oritur, verū ideo Syriacam diciquid a montis parte proueniat, que flectitur ad Syrios. At cùm inter Indos, &
Syrios amplissimā interponantur regiones, nempe de Eritia, Arabia, Persia, Carmania, Gedrosia, Darania, dīx, nonnullē,
que ultra quatuor millia milliariorum continent, nec si uero profectū, quoniam pæsto fieri posset, ut mons ille ad Gangem po-
sit, altera parte Syriam tam facile recipiat, ut Nardus ex parte proueniens Syriaca dici mereatur. Quo sit, quandoque
mecum dispergire licet, eam potius a Syratene regione, que ad Indicum fluuium est, Syri nome sibi duciue, quam a Sy-
ria, quandoquidem si Ptolomeus vera referit, mons in India uisitator, qui à Gange fluui ad Syratene extenditur. Absurdū
enim esset credere, Nardum ad nos non deferri ex India, cùm in Syria nigrānam proueniat, cùmq; multa Indie aromata, vul-
la distantiā habita ratione, per caronam (ut vocant) in Alexandria. Aegypti conferuntur: cum quibus nec temere cre-
ferint, eam alibi, quādū in India nasci, Dioſcorides testimonio fuit aperte monstretur; etiā Plinius contra ferribas nati-
vitas Nardum præter eam quam India mitius Syriacam Dioſcoridi appellat. Ceterum Manardus Ferrariensis, of-
ficiarium nardum nec Indican, nec Syriacam esse censet. In cuius sententia non equidem probius eo, etiā medicis materia
is clarissimus fuerit indagator, quippe quoniam Venetus pluribus in locis Nardi ingentem copiam uidi, leuis, comoſe, per
quādū odorata, cyperum redolentia, flaus, fibram, & manxa non modò lingua exiccantis, sed odorem etiam non in-
ducendum per os apergentis, nulliusq; deficientibus notis, quibus optima nardus ex Dioſcoridis sententia explorari potest.
Sed

Sed plerunque accidit, dum per Indicum, & Arabicum mare in Alexandriam defertur, & inde Venetias, ut aito sibi
maris humore, id namque faciliter fit, quod Nardus sit siccissima, vel situm contrahat, vel subputrefacta: unde posita amissa
fua mollescit, graniter dilatatur. Quosfit, ut bac in re Manardum longe halucinatum crediderim: qui si recte perpendisset,
que Nardi pars sit spica, atque in emporis, vbi numerosa, praeflantim, ristretta, accurritus ipsa exponens, non equi-
dem vereor, quin alter de ea scriptisset. Verum enimero cum plane ignorasset, que nardi pars spica est, selectamq. & in-
corraptam Nardum minime nonne, lib. vii. epist. 111. scribit, Galenom de nardi spica, que antidotis admittetur, loquenter,
radicem quidem, non spicam intelligere. Et vitam inquit, quae nulla afferunt, legitima esset, sed quod ea ipsa non sit, cognoscitur,
quod nulla odoris suavitate commendetur. Et lib. viii. epist. 1. inquit Galenus, lib. 1. de antidotis in theriacis compo-
sitione Nardi radicem tantummodo admittet, ex quod viribus ipsa præflantior sit, spicam vero parvapendit, & pro nullo ha-
bet. Quod sane declarat, Manardum hanc Galeni sententiam perperam acceperis, atque etiam Nardi historiam igno-
rare. quandoquidem nardi radix nil aliud est, quam spica, ut ipse metuens Galenus eodem de antidotis libro, sic
inquires. Iube Andromachus adjuvare nardum Indicum: ea vero est, quam spicam vocant; non quod spica sit, radix et
eum est, sed quod spica formam referat. Quibus palam id est nardi spicam, & nardi radicem, & etiamnam de-
clarat idem Galenus lib. ix. de compositione medicamentorum secundum locos in Philonis antidotum scribens, dum inquit.
Quia & nardispis drachmam vnam considecent censem, quoniam falsi nominis radicem dixit, quandoquidem spica nardi
nominatur. Quapropter idem lib. viii. simp. medic. de Nardo caput facturus, illud inscripsit Nardi spica, vspote que
pars sit in tota flirpe præflantior, minime quidem ignorans, fe radicem nardi describere. Nam si sentis, spicam a radice
differre, eam plane spicam præteriisset tanquam inutilem, & capit in nomen indidisset aut generaliter ab ipsa Nardo, aut a
radice tantum, ut viribus præstante. Manardo subcritit, & quidem male, nouis quidam rei plantaris censor, Nar-
dum inquires, quod ad nos afferunt, nec Indicum, nec Syracusam est, sed Gangiticum. Quo argumento quis facile noſſe po-
teſt, tam diligenter hic perteſt: berberius perlegit Dioscorides, quoniam in Geographorum libris fuerit verſatus. Sed ne-
ſcio quas tam fuerit amens, qui dixerit plantas, que circa Tyberim nascuntur, non esse Italicas. Atque Gangiticum Nar-
dum Indicum eſſe aperitissime testatur Dioscorides qui inquires, tunc de iudicio h. & eius de rebus marit. & de rebus
marit. & de rebus marit. & de rebus marit. Ideſt ex Indico autem Nardo quoddam Gangitis vocatur à Fluvio Gange,
apud quem nascetur montem præterfluentem. Sed an Gangitis nostrum sit, vel quod in monte nascitur, difficile quidem
ob eas, quae diximur, quemque affirmare posse conſeo. In hoc, al longe maiori verſatur errore Braſauolus, si
quidem de simplicium examine Nardi spicam non modo non eſſe radicem censem, sed nullius vſus eam exſimias, sic in-
quires. Venetis spicam, caulem, & radicem emes, quoniam & ipsiſ adulerent. Iubeo autem radicem, & caulem emere,
quoniam hac apud antiquos auctores, ut Dioscorides, & Galenum magis in vſu medico fiant, quoniam spicas quippe folia abicit
Dioscorides; ad nos tamen spica non defertur, sed radix. Hoc ille. Sed in hec quae quoniam ex Dioscoridis scriptis percipere
potui, nunquam haec tenus sum confectus, quod ipſe ex omnibus nardi partibus altam proferat, quam spicam. Quod autem
crederint spicas in Nardo viribus magis præſtare, quād caerule eus partes; quodq. cim de Nardo scribit, tantum de
spica intelligat, aperte ostendit, cum inquit. Ex nardo Syriaca dicta melior est recentis, & leuis, largam gerens comam, &c.
Quippe leuitas, ac coma magnitudo, nallis nardi partibus, preter quam spicas competunt. præferunt, cum ipsa non vacet
ex eis nota, quas illi tribus Dioscorides. Ad hoc nulli anē in contemptum exilimo, Dioscoridem huiusce libriniūtum inpro-
banūt tanum radicibus, que odore commendantur, operari impendere, nempe iridis, acori, mei, nardi, pbus, scari, &
huiusmodi iurum generum, non autem in effervescit caulisbus, floribus, folijs, ac spicis, que caulis summitatibus inna-
tur. Qo ſit, ut etiam lateri liceat, Braſauolus ignorare spicam ipsa eſſe nardi radicem: quoniam potius per certo credidisse
in plan. & ipsius nardi cactum, non in radice oriri spicam, que tamē Galeno teſte radix eſt; & cateris nardi partibus pre-
ſtanter. quandoquidem si aliter reſe habeberit, commoda longe plura radicibus ex more redderet Dioscorides, quam spicas.
Quod præterea Galenus plus laudauerit. Nardi caules, quam spicas (ut afferit Braſauolus) nusquam compertum habeo.
Caterum quanta sententia inconfititia Nardi hisloria idem descripterit, ex suo posteriori simplicium examine, in quo ultimam
manum impoſuisse fatetur, acile concurrit, dum enim semin colloquentem instruit, his verbis. Ne igitur his mon-
tibus Nardus quæratur, sed Venetis spicas, caulem, & radicem emes. At ſui ipsius flatim oblitus videatur non multis poſt
lineis, cum inquit. Aliud vero sunt spicas, & flor, que ad nos non afferuntur. Ex quo facile crediderim, ipſum non modo
Nardi historiam confidisse, atque etiam, quod peius eſt, corripuisse; et etiam ſibi ipſi, vel potius ſentis verba dediffe. primū
namque ut Venetis spicas, caulem, & radicem reperiri: mox spicas ad nos audehi negat. Sed ante hos hac in re Plinius
quoque graniter halucinatum inuenio: quippe qui libro & capite xi. in Nardi ipsius hisloria longe diſſideat a Dioſcoride &
Galenō, quin & a ceteris matris medici auctoribus, dum ita ſcribit. Nardum fructus eſt grasi, & crassa radice, ſed
breui, ac nigra, fragiliq; quoniam pingui, ſitem redolente, cypri odore, acero ſapore: folio parvo, denſoque. Cacumina in
50 Arifta ſe brugant, ideo gemina dota Nardi spicas, ac foliis celebrant, bac Plinius. Cuīs doctrinam feci, non modo
Ferrariensis illi, ſed Hermolaus, & Ruellius, ipſi quoque pariter aberrarunt. ſiquidem Ruellius (ut puto) nulla alia de cau-
ſa afferit, ſe in officinis Nardum vidisse, cum inerant dothes omnes illi a Plinio reddita, quare ut Plinianam tueretur lectio-
nem. Quod tamen falſum eſſe arbitramur. Ego enim tamē Nardi quoniam plurimum in Venetis officinis diligenter exami-
nauerim, ac ſelegerim; aliud tamen, quam spicam videre nibi non licuit. Quapropter nullum inueniri Nardum exſitimo,
quod in caulinum cacumine spicas proferat, quemadmodum tradidit Plinius, afferit Ruellius, & contendit Braſauolus, con-
tra Galeni, & Dioſcoridis sententiam. Qui Nardum deſcribit plures ſerue spicas, non quidem a caulisbus, ſed vna tantu
radice prouidentes: non tamē quod alia radix viribus præflant spicas ipſiſ ſubſit, ſed quoniam, cum plures in radice ſint
spicas, neceſſe eſt, ut baſi, ſel firmamento aliquo conſtant, a quo origine trahant, ut in aliis & lilyradicibus conficiuntur.
Quod pro explorato conſerti possum, cum ſapientiū Venetis Nardi spicas cœpüſ uiderim, tum figura, tum etiam ſpi-
carum connexu allum referentes, ut unuſque pro arbitrio expiri poterit. Verum enimero ut probé reſponſum ſit om-
niſbus ſere obiectiōnibus, dicimus, quod ſi forte reperirentur, qui affererent illas eſſe proprias Nardi radices, que capilla-
ceis fibris a ſpicarum baſi oriuntur, ut in alto, capis, ac bulbaceis omnibus uiftr, & ea propter ſpicas iſ adnexas non eſ-
ſe Nardi radices, ſed per ſe partes ab his admodum diſferentes, poterit eorum obiectio facile diluē Theophrasti testimonio.
Siquidem lib. primo cap. x. de plantarum hisloria aperit declarat, in alio, capis, bulbis, lilijs, ac alijs eius generis, & per
consequens in ſpicas non ſolum diu radices ca capitella, que bulbaceis illarum plantarum capiibus, ſubſiuntur, ſed etiam
id bulbaceum totum, quod terra reconditur. Et ut res ipſa clarior omnibus ſit, generali regula expreſſum uoluit, quod totum
id in quauius plant a quod ſub terra obruitur, radix & commodiſime dicatur. Piroinde uideat Nardum ipſam inter radices
idem memorata Theophrasti libro ix. cap. vii. de plantarum hisloria, his ueris. Quibus ad unguenta uincentur, huc fer-
unt,

Dilatio cu-
iſtans obie-
ctionis.

sunt, cassia, cinnamomum, cardamomum, nardus, nerum, balsamum, aspalathus, styrax, iris, narta, costus, panace, crocum, myrra, cyperus, iuncus, calamus, sambucum, lotus, anethum. Horum alia radices, alia cortices, alia

Nardi Itali-
ca genera, &c
vires.

rami, alia ligna, alia semina, alia lacrymae, alia flores. Quibus palam est, non posse Nardum nisi inter radices recenseri, cum nec corticis, nec ligni, nec rami, nec floris, nec seminis, nec tandem lacrymas speciem præ se ferat. Quid ciam esse declarauit. Verum longè ab omni Nardo distat NARDVS ITALICA, que nostris vulgo vocatur Spigo.

Cuius etiam generis ea est planta, quam aliqui vulgo appellant Lauanda, alijs verò Lauandula. adeo ut hæc semina, illa verò mas in eo genere à quâna plurimis vocentur. Mas folio conflatis latiore, longiore, crassiore, robustiore, albidioreq; quæm fe-

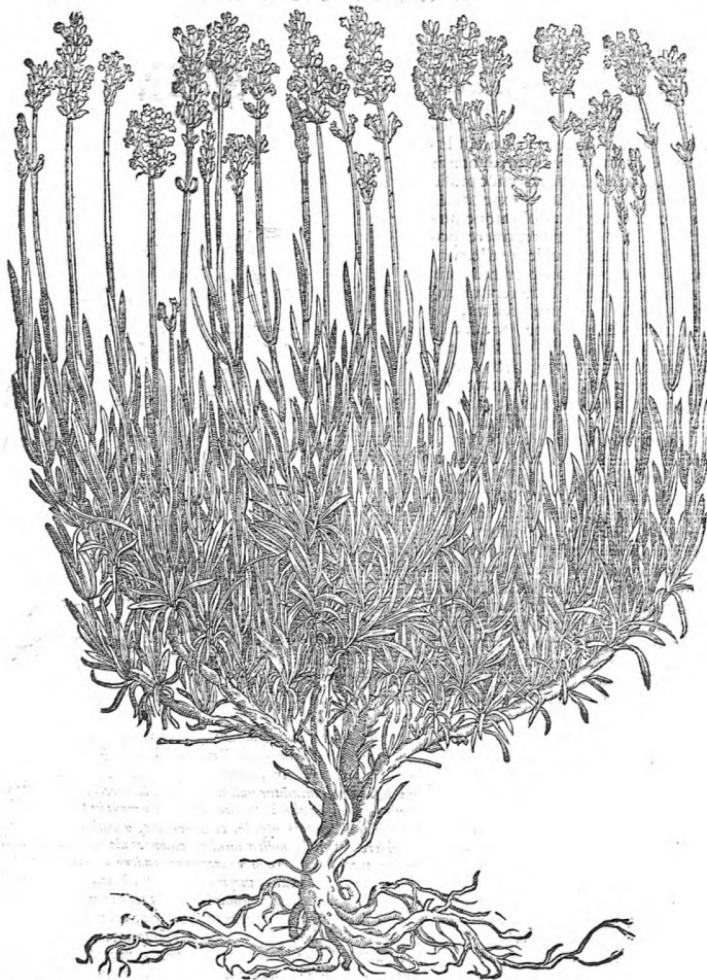
mina. Sed utraque planta fructuosa, ac lignosa, secadis aut rofrarinii modo, innumeris referata est foliis longisculpis angustisculpisq; e quorum medio imo exenu caulinis, quadranguli, tennes, dodrantalem longitudinem excedentes: in quorum

cacuminis flores excent spicati, colore purpureo, quanuis in semina dilutiores, patenioresq; odore fragrantes, verum usque adeo acuto, ut nares feriant. Excalfacti, & exiccati ambo ordine secundo completo, uel tertio inchoante, viribus a Nerdis omnibus non longe recessentibus. Conferant omnibus cerebri ægritudinibus a frido pronenitibus spileptici, apopleptici,

plororum nat-
ti vires.

ci, ueteris, consueta, resoluti, auxiliantur ventriculum roboram, & iecur ab iſartem liberant: quin & obstruſos lienes inuentur etiam calefaciunt, & menſet, & secundas educunt. Flores ex uno ferue facti urinam pellunt, & flatus disolunt il-

L A V E N D U L A.

liti. Datur decoctum è floribus paratum vtiliter morbo regio allectis ab infarctu iocinoris, & presertim si cù Marrubio, cinnamomo, & fenniculi, & Asparagi radicibus incoquuntur. colluntur item eodem decocto vtiliter in dolore dentes rematiis presertim obnoxij, stillatitia florum aqua pota diuorum cochleariorum mensura, deperditam reddit loquelam, & cardiacam sanat. præstat quoque ad animi deliquia non solum pota, sed etiam naribus illita. Fit è floribus stillatitium oleum vnde reis organis, quod propriè vnguentarij vulgo vocant olio de Spigo, odoris adeò acerrimi, ut catena odoramenta superet. quo sit, ut extra officina illud affluens, ne mochi, ambari, zibetti, aliorumq; vngue nitorum, & aromatum suauitatem intercipiat. Nardi Indica vires scripsit Galenus lib. VIII. de simplicium medicamentorum facultate, sic inquiens. Nardi spica excafacit excessu primo, & desiccat secundo iam completo. Composita est ex adstringente sufficienter substantia, & acri calida non multa, & quadam leuite amara. Ex his constare facultatibus radix & ad secum & ad stomachum rationabiliter conuenit tum hac & eas, que in capite, & thorace. Valentior est vocata Indica, nigriorique, quam Syria vocata. Nardo & res de eis suis sic Gracis dicitur, ut Latinis Nardum, & Nardus, seu Nardi spica Mauritanis, Stambul, aut Susebel: Palis spigo nardo, Germania & delphemb, vno liebent, Spiken nardo Hispanis, Azymbar, aut Espig fil: Callis, Apis do rleremer. Boemis Nardus Indicus, ut vulgaris nardus, Italis spigo, Germanis Geneschem spica nardo. Eocesis spicarnard: Gallis lauanda mafse. Lanendula vero Italii lauanda: Germanis lauendel: Boemis lauendula: Gallis lauande femelle.

Nardi Indica
ex vires ex
Gal.

Nomiae.

CELTICVM Nardum nascitur in Liguria, alpibus, aliungia patro nomine appellatum: prouenit que in Istria.^a Exigue fruticat, & cum radibus in manuæ faciculos componit. Folia habet oblonga, color in e flauum languido; florem luteum. Caulum, & radicum duntaxat vñus est, & odoris suauitas. vnde pridie faciculos aqua abluerre expedit, & exempta terra, pauite solo aque humenti, subiecta charta reponere: postridie repurgare, siquidem vtile, cum acerolo alienoque propter humoris vim, non excutitur. Adulteratur imposita herba simili, quæ hirculus, vocatur, ab odoris grauitate. Sed facilis cognitio: namque herba candidior est, fine caule, minus oblongis folijs, radiæ neque amara, neque odorata, vt verum Nardum est. Itaque radices, atque cauliculi, abieciuntur, triti fermentuntur, vino excipiuntur, digerunturque in pastillo, & ita fistulis nouo diligenter operio, affluunt debent. Laudatur maximè, recens, iucundis odoris, radice numerosa cohærens, plenum, nec fragile. Adeadem, quæ Syriacum, pollet: sed vehementius virnam cit. & stomacho vtilius est. Inflammationibus icterinoris, & felle suffusis auxiliatur. Contra stomachi inflationes, cum absinthij decocto bibitur: item aduersus liuenem, renum & vesicae vitia, & venenatos iuctus, ex vi no. Additur in malagmata, potiones, & calfacientia vnguentia.

Nardi Celti
ce considera
to.

TANTA fuit veterum, qui nos precesserunt, negligientia, ne dicam ignorantia, vt non modò in ueram simplicium me-⁴⁰
ope, venire non elaborauerint; sed ne minimâ quadim curam adhibuerint, communis reipublice beneficio, vt de his saltem
que in quâ plurimis Italia locis, ac alijs non longe distantibus inueniuntur, quicquam lucis aſperuerentur, ac posteris relin-
querent, qui potius in suis multò nidentur negligientiores quam in alienis. Nascitur Celtaica nardus in Liguria alpibus, na-
scitur & in Istria, pariterque, in montibus non longe à Villaco Carinthia oppido, & Iudemburgio Stirie: attamen non ob id
legitima in multis uistit officinae: nec fortasse in iis nideretur, nisi hi nostris luxuriantibus annis superioribus Italico ser-
mone editis, pharmacopole plures diligenter redditi, medicam materialm accuratis expenderet capient. Sed id magis detestandum uidetur, quod ijs in regionibus, ubi Celtaica nardus nascitur, magis hallucinentur homines, quam alibi, siquidem
Genus, que Liguria est ciuitas (nisi iam admonti respicant) alijs, finitimi locis, nbi Celtaica nardus facile haberi pos-
tis, tam medis, quam septentrionalium ignoriamant fecuti, illius loco, Lauanda, sic vocata, uel nostratis Nardo pastore
untur. Quæ quantum in historiis omnibus notis, non dicunt uiribus, à Celtaica nardo discrepent, quicunque primum rem
optimè perpendit, ac deinde notas, & qualitates illi à Dioscoride redditas, cum Lauanda, nostratis, Nardi non compa-
rauerit, manifestum eorum lapsum facile incusat, quippe Celtaica nardus in breuem, exiguam; plantam conser-
vit, Lauanda uero, & nardus magno exoriuntur cespite, ranunculis proceris, densissimisq; comitantibus folijs. Illa fo-
lia fert subtrebas, & flores flavo colorate, autem folijs confurgunt incantis, floribus, spicatis, & colore purpurascentibus.
Illi caule, & radibus uitimus, quod hinc partibus maximè pollet: harum uero tantum flores commendantur. Quod fai-
tis clara demontrat, quam facile decipiantur, qui tam leibus, & falsis feruntur opinioribus. Verum quanquam (ut in su-
perioris Nardi mentione diximus) communi omnium sententiæ compertem sit, Lauanda, spicata, nostratis facultas ad om-
nia Nardi genera propius accedere, hoc tamen eos ab errore non uideat, qui Lauandam Celtaicam nardum esse conten-
dunt. Præterea non defuit pharmacopole rari herbarie penitus ignari, qui pro Celtaica nardoplantam quandam in cogitam
erant, huius repente, caule longo reflexoq; cauis folia, que colore subflavo constant, adeo densa ac minuta sint, ut potius
muscolam arborum, & lapidum materialm, quam aliud representent. At quod in uestimentis caulis ipsius ramyculis, eos
tam densè circundant, ut ferè spica effigiem pse ferant, pro Celtaica nardo ab impostoribus uenditur: sed hæc haud amar-
rexit, nec ulli odoris praeflentia commendatur: Huius imaginem dabimus inferius, ubi de arborco musco differemus, Cæ-
ram ingens legitime nardi Celtaica prouentus habetur in Stiria Austria, & Carinthia contermina, ubi Iudemburgensis ri-
ra, sùis è montibus quotidianis innumerous comportant faciculos, quibus magnis admodum replent faccos, & mercatoribus
uendunt, qui in Syria, & Aegyptum mercimonia conuebunt. Siquidem (ut ferunt) Syris, & Aegyptiis Celtaica nardus
maxime expedit, ut balneis eam imponant, quibus frequenter utiuntur. Celtaicam nardaum ad me primum misit Petrus Sa-
licitetus clarissimus medicus ex Grazio Stirig oppido: in cuius plantis & spica in radicebus, & foliis, & flores in caule, ut ap-
plicata

piet figura demoulerat) nullo impedimento cernebantur, adeo ut à Dioscoridis histria nulla ex parte recederent: nec ultra tamen spica in eius cacumine videbatur, ut Rullius & Brasavolus in India natī cōspicunt. Quam brevē nō bis quoque iam lucis literis memorij mandare, Celicitan nardum non modo in Ligeria, & Istrā prouenire; et etiam in Siria, Carrintha, et etiam alijs fortasse locis, quippe superiorē anno eo huic nardi nonnullas menti plantas in euodem Vipacimōte, qui tantum viginis militia p̄fusum à Corisia diffat. Verūm si de defensione medici, commōdē Indicānūtūnōtē pōterant. An vero Celtica nardus sit Salinuncia, aut non, dē quā Virgilus, & Plinius scripserūt, eis hec inter se nullam habere cognitionem pluribus comprobare possent, tamē caparūt, vel nihil rē medice conferant, sicut in inuoluenta duximus, quādquāt eruditissimis Leonicenus non animaduertit Dio. coridem Aliugianum, non Salinuncam Celicitan nardum dampellat. Plinius accusat, quād in re ipso posse deceptus fuisse videtur, quem admodum & Fuchs, vir aliqui nōrē etatis clarissimus. Is quidēm suo libro de componenti medicamentis, quem ultimo loci auctiūm cedit, ubi Diatharamone xp̄p̄t̄ dit, Celicitan nardum à Salinuncam nōb̄l differre existimat. Plinius tamen locis separatis de virtute, tanquam herbis inter se differentibus tractauit. Neque ea nos tantum dissident apud antiquos auctiores, sed etiam nātālē solo. Dio. coridēm Celicita nardus in Liguriā albūs, atque in Istrā prouenit. Plinius vero Salinuncia in Pannonia, & Noricis nātālē sit. Itaque Fuchs & Rellis sententiam secutus, qui Celicitan nardum Dio. coridi Salinunciam appellari affermat, ita mībi & à veri tate defecit, & vob̄ cum illo errasse creditur. quadangudem Celicita nardus Dio. coridi dīvō, & non eas à ea vocatur. Ceterum Salinuncia Plinius aliam ab ea esse plantam, de qua Vergilius meminit in Bucolicis, ut Anguillaris contenit, non ita facile consentiam, quād Seruii authoritas in simpliciū consensu ac in Grammaticā mībi probanda non sit, tum quod nūl authorum testimoniū probare nūtatur. Anguillariū nīl aliud Vergilio esse Salinuncam, quād in grammaticā tamen illius autoritate fuit, quād ne lasticas recte fortasse non sit. Scribit quidēm Seruius Salinuncam vulgo vocari Oretūnican, cum tamen hē illam (nī fallor) nōrēt̄ in qua. Sed quā ratione aut autoritate, Oretūnican, de quāq̄m est, qui meninerit, Aremoneum fecerit. Anguillariū, nec ipse dicit, nec ego coniūcere possum. Miror tamen hominē hunc rei herbaria peritū, in re tam grauitatē leibus, tamq; vulgaribus nīti argumentis. Sed is fortasse condicibilis sibi fore putat, noui aliquid in medium afferre, quam de his granori iudicio differre. Ego sane esti parum in hac facultate sū veritus, hauquāq; tamen dixerim Aremoneum, procerū satis plantam, vocari Vergilio humilem: Nam & ipsa Vergilius comparatio: nostra stipulatū sententia. Quippe qui, vt Mopsium plurimum, laudari, et tantum cedere dicit Amynthā, quantum Salinuncia humiliissima herba, punicea cedit roſeti, scilicet comparatio: a pūmula planta ad roſeta. Nec prōstrea placet Anguillariū ipsius opinio de Hirculus herba, quam a Samphoritico Nardo, quod in India nascitur, nōb̄l differre putat. Si quidēm Hirculus herba est, Celicita nardo similit̄, non quidēm nardi genus, ut Samphoriticum; ita a loco in quo prouenit, de nominatur. & in magnis spicas diffundens. Sed fortasse, quod hircunc redoleat, sib' cireolum id effe censet Anguillariū, cū quo Celicitan Nardum adulterari scribit Dio. corides. Sed non omnes herba, quā hincino sunt odore, hirculi sunt appellandas. At quis plura de Salinuncia videre cupit, nostras legat epistolā Ioanni Cratoni in c̄criptas. Meminit Celicita nardi Gale-nus lib. viii. simp. med. fabris verbis. Nardus Celicita itā dītis nardis similiis quādantēs in genere facultatis est. Ceterū ad omnia imbecillū, preter quād pro uocando vīrina, siquād calidior illis est, ed minus adstringit. Quae planta Creḡis Nardus & nātālē, Latinis item Nardus Celicita; enī Nardum Celicūm appellatur; talis vero Nardo Celicō.

Leoniceni &
Fuchsij op̄-
p̄t̄io.

Nardi Celi-
tis ex vites ex
Gal.

Anguillarij
opinio repre-
bata.

50 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120 130 140 150 160 170 180 190 200 210 220 230 240 250 260 270 280 290 300 310 320 330 340 350 360 370 380 390 400 410 420 430 440 450 460 470 480 490 500 510 520 530 540 550 560 570 580 590 600 610 620 630 640 650 660 670 680 690 700 710 720 730 740 750 760 770 780 790 800 810 820 830 840 850 860 870 880 890 900 910 920 930 940 950 960 970 980 990 1000 1010 1020 1030 1040 1050 1060 1070 1080 1090 1100 1110 1120 1130 1140 1150 1160 1170 1180 1190 1200 1210 1220 1230 1240 1250 1260 1270 1280 1290 1300 1310 1320 1330 1340 1350 1360 1370 1380 1390 1400 1410 1420 1430 1440 1450 1460 1470 1480 1490 1500 1510 1520 1530 1540 1550 1560 1570 1580 1590 1600 1610 1620 1630 1640 1650 1660 1670 1680 1690 1700 1710 1720 1730 1740 1750 1760 1770 1780 1790 1800 1810 1820 1830 1840 1850 1860 1870 1880 1890 1900 1910 1920 1930 1940 1950 1960 1970 1980 1990 2000 2010 2020 2030 2040 2050 2060 2070 2080 2090 2100 2110 2120 2130 2140 2150 2160 2170 2180 2190 2200 2210 2220 2230 2240 2250 2260 2270 2280 2290 2300 2310 2320 2330 2340 2350 2360 2370 2380 2390 2400 2410 2420 2430 2440 2450 2460 2470 2480 2490 2500 2510 2520 2530 2540 2550 2560 2570 2580 2590 2590 2600 2610 2620 2630 2640 2650 2660 2670 2680 2690 2700 2710 2720 2730 2740 2750 2760 2770 2780 2790 2800 2810 2820 2830 2840 2850 2860 2870 2880 2890 2900 2910 2920 2930 2940 2950 2960 2970 2980 2990 2990 3000 3010 3020 3030 3040 3050 3060 3070 3080 3090 3090 3100 3110 3120 3130 3140 3150 3160 3170 3180 3190 3190 3200 3210 3220 3230 3240 3250 3260 3270 3280 3290 3290 3300 3310 3320 3330 3340 3350 3360 3370 3380 3390 3390 3400 3410 3420 3430 3440 3450 3460 3470 3480 3490 3490 3500 3510 3520 3530 3540 3550 3560 3570 3580 3590 3590 3600 3610 3620 3630 3640 3650 3660 3670 3680 3690 3690 3700 3710 3720 3730 3740 3750 3760 3770 3780 3790 3790 3800 3810 3820 3830 3840 3850 3860 3870 3880 3890 3890 3900 3910 3920 3930 3940 3950 3960 3970 3980 3990 3990 4000 4010 4020 4030 4040 4050 4060 4070 4080 4090 4090 4100 4110 4120 4130 4140 4150 4160 4170 4180 4190 4190 4200 4210 4220 4230 4240 4250 4260 4270 4280 4290 4290 4300 4310 4320 4330 4340 4350 4360 4370 4380 4390 4390 4400 4410 4420 4430 4440 4450 4460 4470 4480 4490 4490 4500 4510 4520 4530 4540 4550 4560 4570 4580 4590 4590 4600 4610 4620 4630 4640 4650 4660 4670 4680 4690 4690 4700 4710 4720 4730 4740 4750 4760 4770 4780 4790 4790 4800 4810 4820 4830 4840 4850 4860 4870 4880 4890 4890 4900 4910 4920 4930 4940 4950 4960 4970 4980 4990 4990 5000 5010 5020 5030 5040 5050 5060 5070 5080 5090 5090 5100 5110 5120 5130 5140 5150 5160 5170 5180 5190 5190 5200 5210 5220 5230 5240 5250 5260 5270 5280 5290 5290 5300 5310 5320 5330 5340 5350 5360 5370 5380 5390 5390 5400 5410 5420 5430 5440 5450 5460 5470 5480 5490 5490 5500 5510 5520 5530 5540 5550 5560 5570 5580 5590 5590 5600 5610 5620 5630 5640 5650 5660 5670 5680 5690 5690 5700 5710 5720 5730 5740 5750 5760 5770 5780 5790 5790 5800 5810 5820 5830 5840 5850 5860 5870 5880 5890 5890 5900 5910 5920 5930 5940 5950 5960 5970 5980 5990 5990 6000 6010 6020 6030 6040 6050 6060 6070 6080 6090 6090 6100 6110 6120 6130 6140 6150 6160 6170 6180 6190 6190 6200 6210 6220 6230 6240 6250 6260 6270 6280 6290 6290 6300 6310 6320 6330 6340 6350 6360 6370 6380 6390 6390 6400 6410 6420 6430 6440 6450 6460 6470 6480 6490 6490 6500 6510 6520 6530 6540 6550 6560 6570 6580 6590 6590 6600 6610 6620 6630 6640 6650 6660 6670 6680 6690 6690 6700 6710 6720 6730 6740 6750 6760 6770 6780 6790 6790 6800 6810 6820 6830 6840 6850 6860 6870 6880 6890 6890 6900 6910 6920 6930 6940 6950 6960 6970 6980 6980 6990 7000 7010 7020 7030 7040 7050 7060 7070 7080 7090 7090 7100 7110 7120 7130 7140 7150 7160 7170 7180 7190 7190 7200 7210 7220 7230 7240 7250 7260 7270 7280 7290 7290 7300 7310 7320 7330 7340 7350 7360 7370 7380 7390 7390 7400 7410 7420 7430 7440 7450 7460 7470 7480 7490 7490 7500 7510 7520 7530 7540 7550 7560 7570 7580 7590 7590 7600 7610 7620 7630 7640 7650 7660 7670 7680 7690 7690 7700 7710 7720 7730 7740 7750 7760 7770 7780 7790 7790 7800 7810 7820 7830 7840 7850 7860 7870 7880 7890 7890 7900 7910 7920 7930 7940 7950 7960 7970 7980 7980 7990 8000 8010 8020 8030 8040 8050 8060 8070 8080 8090 8090 8100 8110 8120 8130 8140 8150 8160 8170 8180 8190 8190 8200 8210 8220 8230 8240 8250 8260 8270 8280 8290 8290 8300 8310 8320 8330 8340 8350 8360 8370 8380 8390 8390 8400 8410 8420 8430 8440 8450 8460 8470 8480 8490 8490 8500 8510 8520 8530 8540 8550 8560 8570 8580 8590 8590 8600 8610 8620 8630 8640 8650 8660 8670 8680 8690 8690 8700 8710 8720 8730 8740 8750 8760 8770 8780 8780 8790 8800 8810 8820 8830 8840 8850 8860 8870 8880 8880 8890 8890 8900 8910 8920 8930 8940 8950 8960 8970 8980 8980 8990 9000 9010 9020 9030 9040 9050 9060 9070 9080 9090 9090 9100 9110 9120 9130 9140 9150 9160 9170 9180 9190 9190 9200 9210 9220 9230 9240 9250 9260 9270 9280 9290 9290 9300 9310 9320 9330 9340 9350 9360 9370 9380 9390 9390 9400 9410 9420 9430 9440 9450 9460 9470 9480 9490 9490 9500 9510 9520 9530 9540 9550 9560 9570 9580 9590 9590 9600 9610 9620 9630 9640 9650 9660 9670 9680 9690 9690 9700 9710 9720 9730 9740 9750 9760 9770 9780 9780 9790 9800 9810 9820 9830 9840 9850 9860 9870 9880 9880 9890 9890 9900 9910 9920 9930 9940 9950 9960 9970 9980 9980 9990 9990 10000 10010 10020 10030 10040 10050 10060 10070 10080 10090 10090 10100 10110 10120 10130 10140 10150 10160 10170 10180 10190 10190 10200 10210 10220 10230 10240 10250 10260 10270 10280 10290 10290 10300 10310 10320 10330 10340 10350 10360 10370 10380 10390 10390 10400 10410 10420 10430 10440 10450 10460 10470 10480 10490 10490 10500 10510 10520 10530 10540 10550 10560 10570 10580 10590 10590 10600 10610 10620 10630 10640 10650 10660 10670 10680 10690 10690 10700 10710 10720 10730 10740 10750 10760 10770 10780 10780 10790 10800 10810 10820 10830 10840 10850 10850 10860 10870 10880 10880 10890 10890 10900 10910 10920 10930 10940 10940 10950 10960 10970 10980 10980 10990 10990 11000 11010 11020 11030 11040 11050 11060 11070 11080 11090 11090 11100 11110 11120 11130 11140 11150 11160 11170 11180 11190 11190 11200 11210 11220 11230 11240 11250 11260 11270 11280 11290 11290 11300 11310 11320 11330 11340 11350 11360 11370 11380 11390 11390 11400 11410 11420 11430 11440 11450 11460 11470 11480 11490 11490 11500 11510 11520 11530 11540 11550 11560 11570 11580 11590 11590 11600 11610 11620 11630 11640 11650 11660 11670 11680 11690 11690 11700 11710 11720 11730 11740 11750 11760 11770 11780 11780 11790 11800 11810 11820 11830 11840 11850 11850 11860 11870 11880 11880 11890 11890 11900 11910 11920 11930 11940 11940 11950 11960 11970 11980 11980 11990 11990 12000 12010 12020 12030 12040 12050 12060 12070 12080 12090 12090 12100 12110 12120 12130 12140 12150 12160 12170 12180 12190 12190 12200 12210 12220 12230 12240 12250 12260 12270 12280 12290 12290 12300 12310 12320 12330 12340 12350 12360 12370 12380 12390 12390 12400 12410 12420 12430 12440 12450 12460 12470 12480 12490 12490 12500 12510 12520 12530 12540 12550 12560 12570 12580 12590 12590 12600 12610 12620 12630 12640 12650 12660 12670 12680 12690 12690 12700 12710 12720 12730 12740 12750 12760 12770 12780 12780 12790 12800 12810 12820 12830 12840 12850 12850 12860 12870 12880 12880 12890 12890 12900 12910 12920 12930 12940 12940 12950 12960 12970 12980 12980 12990 12990 13000 13010 13020 13030 13040 13050 13060 13070 13080 13090 13090 13100 13110 13120 13130 13140 13150 13160 13170 13180 13190 13190 13200 13210 13220 13230 13240 13250 13260 13270 13280 13280 13290 13300 13310 13320 13330 13340 13350 13360 13370 13380 13380 13390 13400 13410 13420 13430 13440 13450 13460 13470 13480 13480 13490 13500 13510 13520 13530 13540 13550 13560 13570 13580 13580 13590 13600 13610 13620 13630 13640 13650 13660 13670 13680 13680 13690 13700 13710 13720 13730 13740 13750 13760 13770 13780 13780 13790 13800 13810 13820 13830 13840 13850 13850 13860 13870 13880 13880 13890 13890 13900 13910 13920 13930 13940 13940 13950 13960 13970 13980 13980 13990 13990 14000 14010 14020 14030 14040 14050 14060 14070 14080 14080 14090 14100 14110 14120 14130 14140 14150 14160 14170 14180 14180 14190 14190 14200 14210 14220 14230 14240 14250 14260 14270 14280 14280 14290 14290 14300 14310 14320 14330 14340 14350 14360 14370 14380 14380 14390 14390 14400 14410 14420 14430 14440 14450 14460 14470 14480 14480 14490 14490 14500 14510 14520 14530 14540 14550 14560 14570 14580 14580 14590 14590 14600 14610 14620 14630 14640 14650 14660 14670 14680 14680 14690 14690 14700 14710 14720 14730 14740 14750 14760 14770 14780 14780 14790 14790 14800 14810 14820 14830 14840 14850 14860 14870 14880 14880 14890 14890 14900 14910 14920 14930 14940 14940 14950 14960 14970 14980 14980 14990 14990 15000 15010 15020 15030 15040 15050 15060 15070 15080 15080 15090 15090 15100 15110 15120 15130 15140 15150 15160 15170 15180 15180 15190 15190 15200 15210 15220 15230 15240 15250 15260 15270 15280 15280 15290 15290 15300 15310 15320 15330 15340 15350 15360 15370 15380 15380 15390 15390 15400 15410 15420 15430 15440 15450 15460 15470 15480 15480 15490 15490 15500 15510 15520 15530 15540 15550 15560 15570 15580 15580 15590 15590 15600 15610 15620 15630 15640 15650 15660 15670 15680 15680 15690 15690 15700 15710 15720 15730 15740 15750 15760 15770 15780 15780 15790 15790 15800 15810 15820 15830 15840 15850 15860 15870 15880 15880 15890 15890 15900 15910 15920 15930 15940 15940 15950 15960 15970 15980 15980 15990 15990 16000 16010 16020 16030 16040 16050 16060 16070 16080 16080 16090 16090 16100 16110 16120 16130 16140 16150 16160 16170 16180 16180 16190 16190 16200 16210 16220 16230 16240 16250 16260 16270 16280 16280 16290 16290 16300 16310 16320 16330 16340 16350 16360 16370 16380 16380 16390 16390 16400 16410 16420 16430 16440 16450 16460 16470 16480 16480 16490 16490 16500 16510 16520 16530 16540 16550 16560 16570 16580 16580 16590 16590 16600 16610 16620 16630 16640 16650 16660 16670 16680 16680 16690 16690 16700 16710 16720 16730 16740 16750 16760 16770 16780 16780 16790 16790 16800 16810 16820 16830 16840 16850 16860 16870 16880 16880 16890 16890 16900 16910 16920 16930 16940 16940 16950 16960 16970 16980 16980 16990 16990 17000 17010 17020 17030 17040 17050 17060 17070 17080 17080 17090 17090 17100 17110 17120 17130 17140 17150 17160 17170 17180 17180 17190 17190 17200 17210 17220 17230 17240 17250 17260 17270 17280 17280 17290 17290 17300 17310 17320 17330 17340 17350 17360 17370 17380 17380 17390 17390 17400 17410 17420 17430 17440 17450 17460 17470 17480 17480 17490 17490 17500 17510 17520 17530 17540 17550 17560 17570 17580 17580 17590 17590 17600 1761

Nardus montana. NARDVM MONTANVM.

dum fuit. Itaque non ets d'ēaw'o, ets karpwō, ets wōdes ol'm, ut vulgati codices habent, & legerunt interpreteri, sed ets d'ēawo, ets karpwō, ets ad'ōde orwāse, hoc cfs. Neque caulis, neque fructus, neque flos confert, prodest ve, legendum esse iudicamus. Et enim radice, ut pote odorante, n's praeceps commendatur, non aliarum partium, que ut odore carent, ita etiam inutiles habenda sunt. Et certe facilis potuit esse error librarij Graci imperiti, vel potius temerarij, caulis nominem mutantis ad ineptam ac incongruam huic loco verbi illius significationem. Subscribunt huic nostrae caſtigationi cum alijs rei herbariae studioſi, tum Gabriel Falloppius Mutinensis vir, & ingenio & doctrina celebriſi, tum etiam Iohannes Odoricius Melchiorius Tridentinus, medicus non vulgaris eruditioſis. Nardum montanum appellatum, Gracē Nardos c̄, enī, flalice Nar-

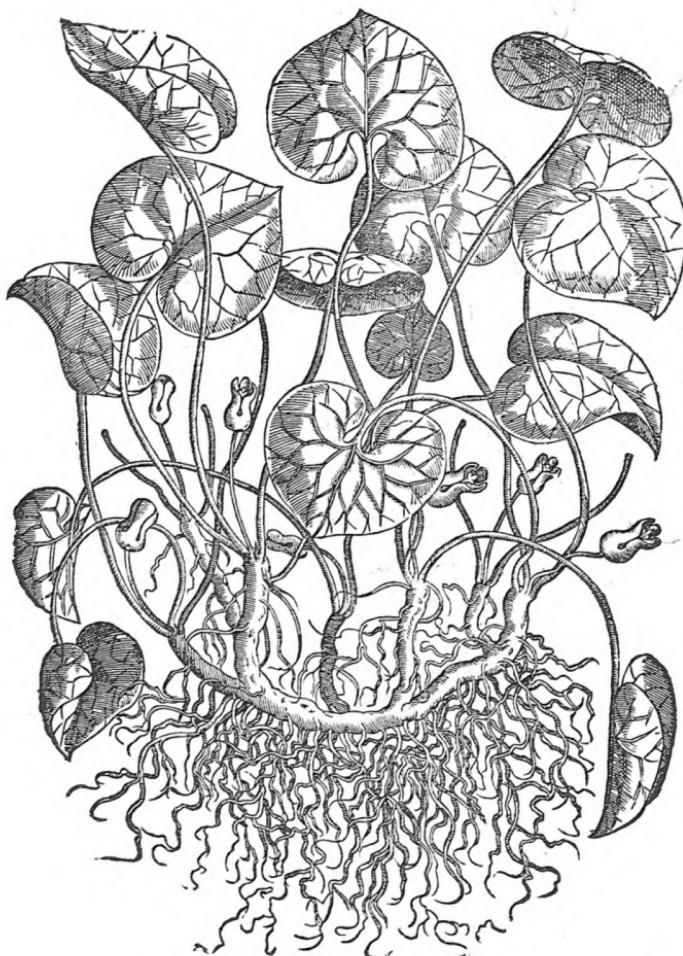
A Sarum † quod & ipsum aliqui sylvestre nardum appellant. hederæ folijs † minoribus multò, rotundioribusque & floribus cyathino hyoscyami similibus, purpureis, inter folia proximè radicem emicantibus † odoratis: in quibus c semen acinosum. † Cauliculis habet anguloflos, alperos, & molles: radices numerosas, geniculatas, tenues, obliquas, graminei non dissimiles, elongate tamen graciliores, odoratas, excalcentes, & quo lingua vehementer mordent. e Excalfactorum vim habet: vriam cit: hydrotopicis, & vetusto coxendicis dolori f prodefit, g Radices senis drachmis, ex qua multa pota, menses tradunt: & ueratri albi modo purgant. In unguita additur. Vmbo sis montibus prouo nit: fed plurimum in Ponto, Phrygia, Illirico, & Italia Iuveniensi agro.

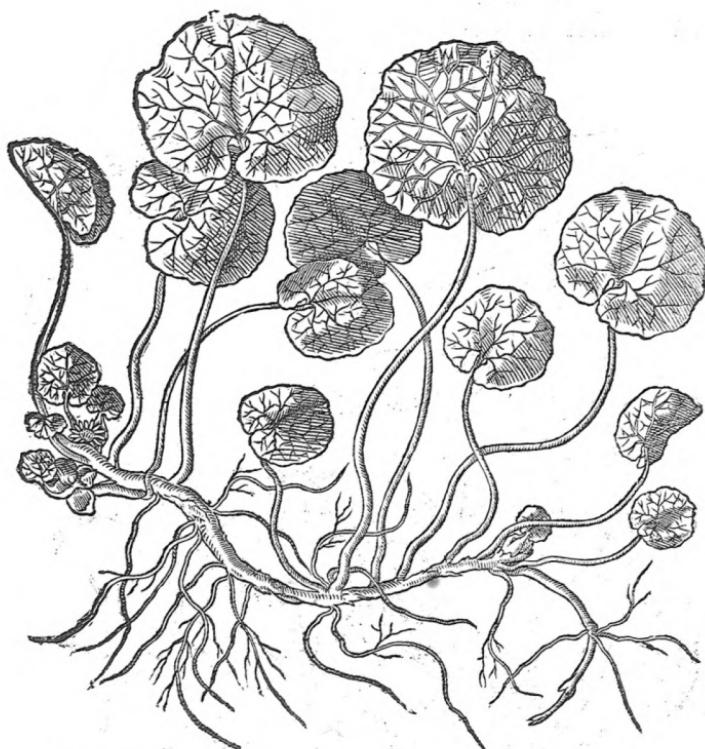
Conclusa non legit: Oribasius. † Antiquum exempl. leg. παρθενία, i. denfiora. Ruel autem videtur legisse μητριά τε. Meum exempl. leg. αἴσθηματά τῶν συλλόγων τοῦ θέρους, καὶ τὸ συνεπειακόν τοντού εἰσεστι. Hos inter folia ad radicem cyanus cytimum hysocyami referens. b Catac. addit. λαβέ. i. leuiter. c Meum exempl. οὐκέτη. i. simile uniacies. d Meum exempl. παλαιό. Cat uerb. τυλα. e Exemplaria omnia ad radices hze tantum referant. f Meum exempl. hiber. οὐδὲ τρεπτικό, & tuſci. f Ita dicunt ut continua oratione cum alijs.

Addit. Catac. *Γαρδίνιον* δ' αὖτε τρεπτικόν. i. herba odora ta coronaria. Meum vero habet et os de *ναρδόν* αγαθον καὶ τεξτον.

A' sarum

A S A R V M .

Nulum nostris temporibus officinae ponunt differentiam inter *Asarum*, & *baccharem*: quinimo uno ore ferè omnes *Asarum Baccharanum* appellant, adeò ut & nomina haec corrumpan, & res ipsas confundant. At quantum notis, & uribus inter se differant, si recte judicet, qui harum simplicium historias accuratius perpendere: differunt enim inter se admodum *Asarum*, & *baccharis*, ut diffinatur libro tertio differemus. *Asarum* itaque procul dubio illa fuerit planta, qua unigendum *Baccharis falsa* appellatur, cum nullis ab historia disideat notis. Ceterum *Brafaulius* immerito in *Plinium*, simplicem confectionem dicat ipsam eo etiam in errore uestari, ut *Asarum baccharem* esse existimans. Sed profecto nesciuimus ego, qua ratione illud *Brafaulius* in *Plinium* scriperit, quippe qui libro *xxi. cap. vi.* eos acerrime arguat, qui *baccharem*, & *sylvestrem nardum* idem esse contendant, his verbis. Sed eorum quoque error corridentis est, qui *bacchar rusticum* nardum appellaverunt enim alia herba sic cognominata, quam Graci *Asaro* vocant, cuius speciem, figuramq; dixinus in nardi generibus, hoc *Plinii*. Quibus palam est, *Plinium* scipissima a *Brafaulo* defendit, Porro si etiam *Plinii* state non dearent, quia *Asarum baccharis* vocarentur, non mirum fuerit, si in hunc usque diem protinus a hac sit appellatio, in qua fortasse perfeuerantes veterum nonnulli *Dioscoridis* *Asaro* eas ferè omnes facultates reddidere prater auctoris mentem, quas ipse libro tertio *bacchari* adcripsit, quod faciliter ad credendum nulgas allexis, *Asarum*, & *baccharis* nomine tantum differere. Ut rursum cum recentiorum quorundam diligentia ac doctrina id totum *Dioscoridi* additum deprehensum sit, eo quod diuersis tunc libris, non in aliis quæ de his differuerit, cumq; *Oribasium*, & *Serapionem* uiderint de *Asaro* ex *Dioscoride* scribentes, adul-

adulterinam hanc lectio[n]em non admittere, id totum, quod e[st] accesserat propter auctori sententiam, tanquam illegitimum abdicarent. Asari vires scriptis Mefies inter dielectoria medicamenta; ubi se habet. Excalfacit Asarum ordine secundo, & siccatur tertio. Attenuat, reperat, resolutus, & provocat; adficit tamen non vacat. Bibitum non modo nominaciones ciet, sed per alium ducit, & per viram. Pituitam, & bilem deicit. Roborat tamen admiso caprino fero, aut narndo, aut hydromelite. At manifeste plautam, quam bilem edicit, quo fit, ut coendicunt caserarioque compaginum dolor vexatis non obsecut[ur] opituletur; præservit si fero maceferut, vel decocatur. Facie mirum in modum ad iocinoris & lienis infarctus, stirrofosis, tumores. Quonamob[is] subiectibus citem aqua, felicit, sufficiuntibus datur maximo iuuenientio vino maceratum. Confer uero diuertitur sebibus, iisque præfertim, qua ex contumacis infarctis prosequuntur. Oleum macerationis ipsius admisso ladanorum, doris, spindulis inunctione sudorem commoneat. Leuiter tamen coqu[er]ebit, nam si diu feruat, n[on] ferre omnem deripet, neque etiam diuturna indiget contritione: diutina enim contritum facilius nominaciones, quānum alum ciet. Hac Mefies, a quo edofit forte se, in Germania Raefici tertianam febrem, & quartanam curant, epoto Asari, ex uno, decocto, Melde, Maci, cynanom, & id genio aromatis additis. Eibent enim hiu[m] decocti calidi cyathum unum, alijs quotidie, alij alterius diebus, itaque alium subducunt. Et quandoq[ue] biles, ant pituitam vomitionibus reddunt. Accedunt autem paroxismi, dorsalem spinam, & plantas pedem inangusti oleo calido, in quo Asarum diu fuerit isolata, & deinde in lecto se compount calido. Si enim horum riuauit, & fido copioso funditur. Est & planta in montibus, nascens in Boemia, cuiusbie imaginem damus, quam ASARIN[AM] nocare libuit, quod Asaro congener videatur. Reput hec huius filio Asaro rotundior, ac sabriore leuiter circumferrato, caulinis pilosis, floribus melius anthemidis modo sed longe minoribus, haud inodoris. Radices habet tenues, longasq[ue], summa tellure reperentes, acutae, gastra, quadam cum leuissima amaritudine, id quod calidum, siccumque temperamentum indicat. Vim habet abfengende medicina, sed attenuandi, incendi, aperiendi magis præfertim. Pota drachma pondere ex musa sua oxyxymelite alium ex soluit, duciique crassam pituitam & atros humores. Ideoq[ue] hanc noui quidam herbari preferunt ad Morbi Gallici dolores, & articulares morbos, Datur quoque utiliter hydrotopicis, & morbo regio laborantibus. Sunt qui ad comitiales, & resolutos can propinrandam consulant, nempe aut herbari per se, aut eius decoctum. Cit urinam, & menses. Et uermes inteflorum necat. Legitur Aeneus & siccatur in umbra, una cum radicibus. Asarimemini Galenus lib. vi. simp. med. sic inquunt. Asari radices utilis sunt, facultate similes radicibus aconi, intensiores tamen. Itaq[ue] ex his, que de illis proponit sint hic facienda conjectura. Hafellinus Galenus. A cuius sententia (sit tamen cum uenia dictum) maximè differtio, siquidem cum nulla in acoy delectoria sit facultas. & Asarum, ut Dio cordis inquit, Mefies satetur, & nobis experimento compertum est, uerari modo expurgat, & bilem, pituitamq[ue], & siccavit, & infernit proppelat, non iudeo fane, cui acero in omnibus suis facultatibus tam facile compari posse. Planta Gracia dicitur ac etiam vadet ap[er]tu uacuata: Latinis Asarum, & Nardum sylvestre appellatur; Asara-
30 bibus, Asaron; Italis Asaro, & Bacchara: Germani, Hafel murtz; Hispani, Asara baccara: Callis, Cabaret.

† Hac uerba ut in Ruello inuenimus, ita reliquimus. Sed admodum estesse lectorum dicimus, unde non legi in Grecis nosfris codicibus, neque a Serapione referri. quod argumento ellipsis Dio cordis accrescit. Subsitionem augere, uel potius ita esse confirmare potest Oribasius, qui Dio cordis transcripsit, & h[ab]et uerba non habet. Sunt tamen Graecie sic scripta: ιχνευματικη, ταπετα, απο. Id est. Hahens caudiculos angulosos, subfuscos, raros.

eoū

P H V.

C A P. X.

P Hu, quod & aliqui sylvestrem nardum appellant, nascitur in Ponti: folio olufatri, aut elaphobo-
sci: caule cubitali, aut altiore, laui, a cauo, mollii, in purpuram virgente, geniculis intercepto: floribus
40 narcissi proximis, maioriibus, tenuioribus, & ex albante purpureis: radice superius ad digitum mi-
noris crassitudinem, ex obliquo & uilloso in nigri veratris, aut iuncii odorati modum; capillamentis in-
uicem contextis, flauo centibus, odoratis, cum quadam odoris grauitate nardum amulatibus. Excal-
facit: virnam mouet, si siccata potui detur. Decoctionum cadem præferte potest, ad latere etiam dolorem
efficaciter: menes cit antidotis inservit. Adulteratur radice rufci admisita. Sed maleficium deprehenditur,
quoniam hac dura est, & frangenti contumax, sine illa odoris grata.

P Hu trium habet generum. Maius, minus, & exiguum. Maius folio est Scabiosæ, maior tamen, nec tot seculibus diui-
fo, caule cubitali aut altiore, laui, cauo, mollii, in purpuram virgente, geniculis intercepto, in cuius summitate florida
extat umbella, florulæ in purpuram albicanib[us]. Radicem habet minimi digiti crassitudine agnatis ex obliquo multis pro-
deutibus Iris. Acorinu[m]o, capillamentisq[ue] inuicem contextis, flauo centibus, odoratis, quadam cum odoris grauitate
Nardus amulatibus. Nascitur in montibus, uliginoso solo, ac etiam in campestribus, unde hoc tempore in hortos &
uiridaria transferunt. Minus omnibus cognitum folio est Fraxini uel Sorbi, leibus, nigricantibus, humi accubantibus. Cau-
lē & umbellam gerit, ut minus, sed magis habetur exiguum in omnibus suis partibus. Radice habet numerosas, albantes,
50 inuicem complicatas. Succia vocata emulsa, odore cum quadam grauitate incundo, Nardi modo. Nascitur hume[m] so-
lo. Exiguum, folio est maioris effigie, sed admodum parvo, caule angulo, dodrantali, in cuius summitate umbella exit exiguia.
Color, ut in alijs generibus dictum est. Radix illiparis, albicans, & que numero[rum] oriantur capillamenta incundi odoris.
Nascitur in montibus, aquoso solo, & in pratis palustribus. Hanc non defusa qui putent Nardum eff[ici]runt, sed defusa.

60 Leguntur in Autumno omnium radices. Ceterum non possum non sateri, eos omnes bene fertire, qui maiorem Valerianam sic vocatam, legitimum esse Phu afferunt. Quippe radices primu[m] forma, odore, colore, ac ceteris in uniuersum notis ab iis, que sibi Phu spissu[m] adiicit, hanc quaque recedunt. Indicant idem & folia, & caules; illa enim olufatu non sunt disimilabili uero adolescenti cubitali mensura proceriores, leues, inanes, molles, geniculati, & in purpuram virgentes. Flores tamen obstat uidentur, quin Phu lili, uel narcissi effigiem pro se ferint, non autem umbelle, uel nufarij speciem, ut in maiori Valeriana uidentur: quangam florulæ per se omnes, qui umbellam conficiunt, forma narcissis referant, in purpu-
ram albantes. Quo fit, ut cum Ruello exilimandum putauerim, hac de floribus uerba esse à scriptoribus in Dioscoride depravata. Nonque uidetur nostris Valerianas, omnibus tum notis, tum qualitate adeo cum Phu conuenire, ut re vera di-
cipofit, non aliud, quam ipsa Phu ad uergem refere. Est si non definit(ut audio) qui profiteantur Phu alterum a Vale-
rianæ se inuenire, quod floribus narcissi proueniat. At quia id pro certo compertum non habeo, & quia non defini, qui talis fabulentur, non est, quod hac in re certi affirmare possem. Omnia genera, odore, commendantur: proinde eas uelibus qui-
dam interponunt. Præstas phu ad uenenoformis, ex uero potem, & aduersus pestilentiam non modo haustum, sed
etiam olfuzum Vales ad stranguram eius decoctionum potum. Datur quoque utiliter anelofis, & in siuentibus, præservit si co-

a Meum me-
serru[m] i[n] in
medio con-
cau[m].
b Orb. nō le-
git, nec illa
exemp.
c Orb. non
legit uillo-
so, & p[er]f[er]ita
d[icitu]r. f[er]m[er]a
t[er]tiu[m] f[er]m[er]
g[ra]duis habet.
d Olia exempl.
e Zeta tunc
nam habent.
Thu maius

Pau minus
Phu exigua.

quatuor cum dulci radice, vnis passis, & semine anisi. Deuora a radix flatus pellit. Totaplanta virens una cum radicibus
 contusa, & capiti dolenti illata, dolores, & punctiones mulcit. Facit ad oculorum uitia; vbi albo uino decoquatur. Et de-
 inde unum in oculi infilletur. Additur in potionibus vulnerum intrinsecorum magno iuuentu. Phu' vi scriptum reliquit
 Gal. lib. v. 11. simp. med. odoratum quodammodo ej. Huic herba radix nardo viribus similes, sed tamen ad plerasq; infirmior.
 Vrina plus mouet, quam aut Indica, aut Syriae nardus; similiter autem vt Celrica, simile Phu' assert ipse Gal. est Carpefum,
 cuius ciana nudib; meminerit Dioscorides, vt recte scripsi possit quidnam senioribus Gracis fuerit Carpefum, in primis Galeni
 et Filmonio eius vires & formâ definib; enim lib. VII. simp. med. sic habet. CARPESIVM simile ej. vocato Phu', non gal-
 antum, sed & facultate. Sed plus habet renuitatis; proinde magis co etiam vise serum obstrunctiones extergit, & vrinam mo-
 riet, reneq; calculis degrauatos expurgat. Non tamen catenus tenuium est partum, ut liceat loco cinnamoni, si non ad ma-
 num sit usurpare, scicte faciebat Quintus. Pre's plantus ej. Carpefum ponticus laertio: non tame vel ip sum cinnamoni viri-
 bus vicimus est, ino non parvo detersus optima cassia. Niuecupatur viriunque à montibus quibusdam Pamphilie, in quibus
 nascitur. Ingenio; eius prouentus est in Syria. Et primo libro de antidoris inquit. Quintus (vt ait) quoies cinnamonum
 deeras, Carpefum, vt quod viribus nibil ab optima cassia differet, in theriacis compositione imponebat. Ego idcirco eis pluri-
 um mecum attuli ex a peregrinatione, qua orientis provincias ad, diligenterq; repositem vnde resq; multum feruimus quod
 odorem cinnamoni & saepem, si non qualiter prius habebat, certe nondum exolevit retinet. Est autem Carpefum her-
 bi phu'

Carpefij con-
federatio.

Phu appellato genere simili, ualentior tamen, atque odoratum quiddam spirans. Plurimum hoc in Sida Pamphilia nascitur, emiturq; proprie a illis rufissimo pretio. Quiccirca si quis uestrum illic accederit, Carpesi plurimum emat, cum id simbi longo tempore duraturum noverit. T enus autem sunt farmenta, cinnamoni virgultis similia. Elias duo reperiuntur genera, unum quod laertium; alterum, quod ponticum cognominatur, à monte, in quo nascuntur, utraque nomen adepta, sed ponti cum melius est. Quod cùm eius non parum habetur, permulci medicamentis a mil' eis, in quibus phu nocata imponi debuerat. Est enam Carpesium phu simile, ualentius tamen, & in quo (ut dixi) nonnulli odorate qualitatibus gressu odoratuq; sentiuntur, hæc enam Galenus. Verius quid hac tempore fit Carpesium, arduum sane fuerit explicare & mibi, & ceteris materia medicea scriptoribus. Tamestis Hermolitus, Ruelius, Fuchsius, ac etiam Monaci Meluum exponentes pro certo exploratum habeant, Auicenna, Serapionis, & Alzari autoritatibus innixa, fructus piperi similes, qui uelud Cubeba vocantur, legittimorum esse carpesium. Siquidem Serapio quod Galeno carpesium vocatur, sub cubeba nomine ipsius Galeno testimonio sic decribit. Cubeba est medicina facultate, & sapore Phu non abstimet, quanvis longe tenuor, quare oblationes totius corporis aperit, urinam ciet, & calculos renum pelit. Et hac ferè tentatio uersatur & Auicenna cubebas carpesium appellans: quemadmodum & Alzarius, qui Mauritanum nomina fecerit, in quib[us]dam medicamentis Carpesium imponit, quod à barbaris κυρέας vocari ait. Quibus autoritatibus luce clarus paret, quid Galeni carpesium, & Arabum cubebas nullaz ex parte differit. Verumtanen quid animaduertendum est, quòd eos in errore herari existimem, qui credunt ut Hermo-

Quotundam opinio.

laus, Ruelius, & Fuchsii vulgares seplasiorum cubebas illas referre, de quibus scripsere Serapio, Aulenna, & Actinarius, quandoquidem qui dixerit cubebas plantae fructum, vel semen esse, eorum reperto neminem: nec minus probari posse putem, id vsquam dixisse Galenum, qui carpesium describit his verbis, οὐδὲ δέ τὰ καρποί, οὐτε τονία τούτους οὐτε
 ριψίαι, hoc est. Sunt autem tenuia farmenta, cinnamoni virgulitis similia. Ipsumq. Thru & odore, & facultatibus adi-
 milat. Quapropter cum tantum Phu radices in usum medicum veniant, facile dici potest, carpesium Galeno potius radicum
 esse farmenta, quam caulinum: & praeceps cetera affterat dum affterari posset, quandoquidem solidiores sunt radices, quam cau-
 liet, qui faciliter in omni herbarium genere flaccescunt, & perirent. Præterea cum Galenus alias cinnamoni virgulae ellebori
 radicibus comparauerit, hic miru videri non debet, quod idem contra farmentos carpesis radices cinnamoni virgulitis simili-
 les fecerit. Adeo etiam, quod in plantis non solum caules farmentos, utrum etiam radices plures farmentos Diocordi ap-
 pellantur. Quo fit, ut crediderint Fuchsii in suis Paradoxiis immeritis impugnare Leonicum. Ad hec quistantibus nobis
 vulgares officinarum cubebas, nullum prorsus Phu saporem deprehendimus. Quid manifeste indicat vulgares cubebas, nec
 Arabum cubebas effe, nec Galeni carpism. Ob id igitur, ubi apud Gr eos carpism medicamentis admisum repertus,
 & cubeba apud Mauritios, phu coriaria vice, cum sit carpiso in omnibus per simile, vel ciftia, potius quam cubeba vulga-
 ris ipsa, erunt subiicienda. Iacobus Sylvius inter recentiores apprimè doctus, quamquam nouit cubebas nostrates carpism
 non esse, non tamen animaduertit, nec etiam Serapionis, aliorumq. Arabum esse cubebas. Aberrans in cubebarum histori-
 a: 10

etiam Serapio, quippe quicquid Dioscorides de rufa scriptum reliquit, is cubibus perperam reddidit. Cuius autem stirpis fructus vulgares CYBEDEAE sunt, quod affirmare possum non habeo, cum ex orientali plaga nobis peregrine afferantur. Etsi eas dixerim odoratas esse baccaes, recematis coherentes, Corymborum hedera modo, qui glutinosa preter odoris gratian, acrimoniam & amaroriam tantum redinquent. Quibus constitutis, quod excalceare valent tertii ordinis initio, & siccant in fine eius. Quoniam vero lanuginem ex pittura ventriculum, vel etiam ex flatu roboretur: peccus a lente crassiss, humoribus expurgant. Liem uirum, flatus disputatione, & frigidis veteri affectionibus auxiliantur. Dicit enim mastice manu, & puuam a capite trahunt, & cerebrum roboretur. Quod cor Græcis omnibus, aliquibus etiam exp̄ta ueritatem dicuntur: Latinis, Phœniciis, & syriae. Nardus: Arabibus, Fœtida, Valeriana: Germanis, Baldrianus: Hispanis, herba benedicta: Gallis, Valeriane: Boemis Ropyniak.

Cubebatum vulgariū con siderato.
Nominis.

10

Medicamenta.

M A L A B A T H R U M .

C A P . XI.

MAlabathrum arbitrantur aliqui esse Indici nardi folium, falsi quadam odoris cognitione: per multa enim nardum olen, quemadmodum phœnix, asarum, niris. Secus autem res se habet, namque Malabathrum folium sui generis est, quod Indice gigantum paludes, lentes palustres modo innatans aqua. fine radice. Id collectum statim linea transtuitur, & siccatur reconditur. Tradunt siccatis effluo seruore aqua, humum aridus fructibus ura: quo ubi non euenierit, ne amplius quidem renasci. Laudatur recens, ex candido nigricans, integrum, nec fragile, odore caput feriens, quod diu in sua ui odore permaneat, & nardum lapore imitetur, nullo falso gustu. Infirmum uero, & minutum cōculum, preservat si caro fons virus olet, utroscum est. Eadem nardo fortior uires, sed efficacius omnia praefat. Virnam uechementius cier, ac stomacho magis prodest Malabathri uis. Lippitudinis, inflammationibus queritum, & in uino feruefactum commode illinitur. Subditum lingua, oris halitum, & suauitatem commendat. Vestium quoque odorem interpositum seruat, & a crofione tueretur.

Oribasius nō legit inclusa.

Malabathrum, quod plerique folium Indicum vocant, qui hac atate uiderit, habeo neminem. Nascitur ut Dio-
crides inquit in India palustribus tantum locis, aqua absopta radice innatans, lenticula aquatica modo. Sed nec
inde amplius ad nos aducitur, quod fortasse indigenarum culpa perierit in India, quemadmodum & balzamum in Syria.
Etenim Dioscorides referit, Malabathrum non renasci, nisi siccatis effluo seruore aqua, humus aridis fructibus percuratur.
Quod cum iandiu forte non sit in natura factum, potius sit ab indigenis omisum ob eorum negligentiam, facile posita esse
nre potius, ut Malabathri genus omnino deperditum sit. Plinius lib. XII. cap. XXV. divisor meminit generum, quorum alterum arboris cuiusdam Syriae folium esse ait, his verbis. Dat & Malabathrum Syria, arbore folio connoluto, arido colore,
ex quo exprimitur oleum ad vnguentum. Fertilior est eiusdem Aegyptus; laudatus tamen India uenit. In paludibus
ibi gigantibus lentes modo, odoratius croco, nigricans, scabripi, quadratis fabella. Minus probatur candidum. Celer-
iter situm in uetus fertur. Sapor eius nardo similes esse debet sub lingua. Odor uero in uino subseruens, antecedit alios.
haec tenus Plinius. Qui tamen preter Dioscoridem sententiam prefiantur Malabathri duxit, quod saltem eis, non quod insulam.
Sed non defuit recentiores rei planitarie professores, qui sibi persuadunt alia quoque haberi folij genera preter Indicum Ma-
labathrum, Galeni primum testimonio frexi, quod is uno, & eodem medicamento Malabathrini, & foliari vnguenti memine-
rit cum in libris de comp. med. secundum locos, tum de facitate tuenda. Deinde, quod apud ureconfutato trium foliorum fiat
mentio, ibi Digestorum trigeminono. Titulo quarto de publicantis, & vñtilibus. Ego uero longe altera rem hanc se habe-
re crediderim, quod quantum uidem legerimus, non scripserint, tractauerint; Dioſcorides, & Galenus nisi de rno tantum
folio, nempe de Malabathrino, nec ulli inueniuntur auctor qui de pluribus foliis erit inter Gracos. Id quod affirmat unum tam
um folium suis apud antiquos. Nec oblat quod Galenus Malabathrini & foliati vnguenti meminerit in uno, & eodem me-
dicamento, quemadmodum Nardini, & spicati. Siquidem nibi quidem perpetuo perfusi Malabathrinum apud Galenum nō
differre a foliato, quod Folium, & Malabathrum diversa sint medicamenta, sed quod diversa fuerit parandi eiusmodi iunguen-
torum rati, alterum foliatum, alterum Malabathrinum uocari Antiquitas, differente tantum causa. Quemadmodum ex-
dem de causa alterum Sampachinum, alterum Amaracinum appellat Dioſcorides, quem tamen nil aliud sit Sampachinum
quam Amarcus. At quillius uenit dansa est, quod prima in uiridarij detinet, ad intima, & secreta Galeni loca non penetrer-
uenerint. Idem quoque sententia de spicato, & Nardino, apud Galenum, cum nibil a Spica differat Nardus. Nec alter, mea quidem
sententia, res se habere potest. Namque si Malabathrum, & Folium, Spica, & Nardus diversa essent plantæ, hanc dubium
est, quia Galenus ambarum menisferit in libris de simp. med. facultatibus. Id quod etiam non pretermissemus Dioſcorides. Quan-
tum vero ad ureconfutatorum autoritatem attinet, negauerim ego nunquam trium foliorum ibi fieri mentionem, nempe Ma-
labathrum & Pentaphēri. Atqui non tamen affirmauerim tituli illi Digestorum esse credēdum, quod pluribus ibi
secatæ mendis. Nam Cassianum (ita ibi legitur) Thiburianum, Aroma Indicum, Alobalus, Sargogalla. Omerabicum, Carpa-
tum, opus Bufficum, Ferrum Indicum. Folium pentaphērum de quo nullus antiquorū meminit, & alia non nulla, que ibi de-
pravata leguntur, & legi debentur, Cancamum, Thymiam, Ammoniacum, Alglachum, Sarcocola, Gummi Arabicum,
Carpefum, opus Bysfinum, Ebnum Indicum, affirmant quidem nihil solidi, uerius de folio Pentaphēri ibi haberis: quin eiā
nec fortasse de barbarico, de quibus nibil apud Theophaustum, Dioſcoridem, Galenum, Pliniū poteritatis memoria tradidit
est. Ceterum denus non hoc tria reperi folia apud ureconfutato, & cōde dannus haec omnia clīm comportasse ad nos merci
moniorum Negotiatores, probabant ne ob id, quia tria facili foliorum genera, tria illa apud ureconfutato genere, aut specie
inter se diffaret. Minime gentium sed cognomine tantum dicant oportet, à regionibus in quibus proueniunt folium, aut à folio-
rum latitudine, angustiave, sibi comparato. Quemadmodum enim cognomine tantum à locis, impofito differunt Rha Indicus
à Rhabarbaro, Costum Indicus ab Arabico, & Syriaco, Iris Illyrica à Macedonica, & Africana, Indica Nardus à Syria, &
Anomum Armeniacum, à Medico, Crocum Corycēum à Lycio & Cyrenaico, Styax Cabaltes à Pissidica, & Cilica, Thbus
& Arabicum ab Indico, Chia mastice à Cretica, Lacca Cambaitis à Sunzirina. Mania Orientalis à Calabrina, & alia plura
medicamenta ab alijs, eadem profecto ratione tenendum est folium Babaricum, a Malabathrino Indico, cognomine tantum
differe. Cum enim scribat Strabo lib. uig. in quo in suo Geographia ea omnime in aromat. & plantarum genere oriuntur in
Arabia & Aethiopia, sub qua Barbariam Geographi ponunt, qui in India Australi proueniunt, nibil sane uetus, quin in Bar-
baria Malabathrum quoque nascatur. Et preferimus cum scribas Arrianus antiquissimus auctor se magnam Malabathrini co-
piam, reperiisse in quibusdam Rubri maris insulis, quarum oras, & littora legebāt. Sed iam ad pentaphērum me cōfere, quod
non Pentaphērum legi debere censeo, sed potius Hadrophērum, aut Microphērum, aut microphērum. Siquidē Plinius de

Malabathri
confidatio.

Non Penta-
phērum sed
Hadrophē-
rum, aut Melo-
phērum le-
genū in fl.

Nardi folius scribens lib. & cap. viij. trium horum memini. t, non quod specie aut genere differant; sed amplius in eius tamen et angustia foliorum, qua in riva & eadem planta, alia majora, alia minora, alia mixta habeantur. Nec alia de cufa se legeri eae negotiatores confundunt ei, quam quod hae plurimi, illa minoris renderentur. Id quod manefio indicare videntur Plinii eodem loco his foliis, folia dancere annonam ab amplitude. Hadropharium vocatur maioribus foliis pretio. x. xxx. Quod minoris folio ei Metaphorixum appellatur. Emitur denarijs sexaginta. Laudatissimum Microphorum, e nominis folium, pretium eius. x. lxxv. Haec ille. Sed revero ne hic Plinus deceptus sit, quemadmodum in vineribus ipsius Nardi historiam, in qua plura fabulosa deprehenduntur, immo, & ne vnde cum aliis quibusdam crediderit Malabathrum esse Indici nardi folium, falso eius cognitio, ut recte libro primo de Malabathro scribens adnotauit Dioscorides: quod non decet suo tempore, qui fal si haec opinione ducerentur. Namque non repeto apud ipsum, nec apud Galenum, atrosq; enihiq; Graeci, qui de Nardi foliis vix quare memorinisi, nec et in medicina, aut alieni iuri: m' reverti: at vero et silentio praeferitur enim testanorum superacutis, & nullius rei. Quicquid sententia confirmat me Arianius, quippe qui scribat in Periplo tres ferè similes Barbarici Malabatris differentias. Quibus facile adducor ad credendum Pentaphorium non esse per se genus, & depravata legi in tunc consulariorum digestis, ita ut censem vnicum tantum esse folium, nempe Malabathrum, & Syriacon. Plinius Malabathrum potius fabulosum esse quācum verum. Errant præterea recentiorum nonnulli, in censendo Tembul (quidam hoc quoque Folij genus faciunt) quod putant hoc differre ab Indorum Betel. Nihil enim inter se differunt. Siquidem, quod Indi Betel vocant, Arabes, & Persi Tembul, & Tembar appellant. Id illi continuè mandunt, tam in orio, quam in negotio, quod putant secundum validitudini multum conferre, corporibus vire addere, venerem augere, cor & Cerebrum robore. Vbi autem copiosius edatur mentem mouer. Icūro mulieres Tarnafari in defuncti mariti regno se ipsas iniectur, tantum illius horunt, ut anten-tes efficiantur. Id aqua & argente, qua soluta sive calx e concis parata, ac tum demum reficiunt eo, fed bac perperam trans-figunt nonnus vidimus Herbaria rei indagator, quippe qui haec folia calce vel cinere circumvolvit, ab ibidem denarij scribit,

Nomina. oadore commendauit; at Malabathrum sicut non solum
a Meū dñe. a bonitate permane affusat. Excalfacit Malabathrum (vt auctōr est. Auncēna) siccato ordine secundo. M-
eūsas sic Græc. Latinè autem Malabathrum, & Folium appellatur: Italice, Malabathro, & Folio Indiano.

Kazie.

CASSIA.

C A P. X I I.

40

Affia, cuius complura sunt genera, iuxta ^a odoriferam Arabiā gignitur, crassi corticis fermento: folijs b piperis. Eligenda est fuligineos, pulchri coloris, coralijs amula, ^c per quam angusta, longa, a crassa, & fistulosa, gutta mordens, & cum e aliquanto feruore adstringens, aromatica, vinoſo odore recuſiſmodi est, et quod ab incolis acy appellatur, aīd Alexandria negotiatoribus daphnitis. Hunc præfertur crassa, purpurea, & nigricans, zigzag cognomine, qua roſam odore imitatur, præcipui in medicina vius. Secundum locū tenet antedicta. Tertia, cui Moſyliticō blatio, id est germinis cognomen est. Reliqua uiles, ut quæ alyphenum dicuntur, nigra, in iauis, cortice tenui, ac rimoso: & quæ darca, & citro vocatur barbaro nomine. Similior huic est pseudocassia, quām ut explicari possit. quæ gutta coar- gutur, cum nec acris, nec odorata sit, harenētūq; medulla corticem habeat. Inuentur etiam lata quædam fistula, mollis, leuis, & furculola: qua antedicta præfertur. Damnant candidas, scabra, hirsutinas virüs redolentes, & q; tenui fistula, & scabra care sit. Vim obtinet calſaciendi, urinam cendi, fiscandi, & leniter adstringendi. Conuenit ad medicamenta oculorum, qua prætendit claritatis gloria concinnantur, & ad malaginata-lentiginis tollit cursum melle illata: menſes trahit: contra vaporationum iſtuſ pota auxiliatur: ad uerſus intestinales inflammations omnes, & renum viria, pota proficit: fecminis in folio defidibus, aut ſuffimis, prodeſt ad dilatationem vultu. Et duplo pondere medicamentis miſta, cinnamomi vicem ſupplet, ſi ipſum deſtit: nam coſdem effectus præbet. Ad pluri- ma per quam vtilis est.

Кондаки.

CINNAMOMVM. CAP. XIII.

60

Cinnamom genera plura, patrum sibi nomen vendicantia. Præfertur tamen Mosyliticum, quod cassia, cui mosylitum non men est, aliquam referat effigiem; sed in eis generc res, nigrum, ex vino in cinereum vergens, laue, tenibus ramulis, ac frequentibus a nodis cinctum, perquam iucundè olen. Optimi ferè indicium, iucundi odoris proprietate constat: inuenitur enim cum optimo, eos; quod peculiare est, odor ruta, aut cardamono proximum. Insuper acre, mordens, & cùlfactione quadan tenuis falso, quod non citò confircati ampu, aut franti lanuginosum, laubus tamen c interno diis appears. Si certior fieri uoles, uellito ab radice d' surculum, facilis est huiusmodi probatione: fragmanta miscellanea quedam esse evidenter. Quæ autem melius spirant, suo halitu, cum nares pri-
mum
grave, & suadet, i. noz, attitu non citò frari. Et puluerulentum fit. e & co. ramis ita me exempl. d Meum & alios gerunt.

num consuluntur, o' factum explenia, deterioris digniorionem impeditunt. Est etiam montanu, crassum, pumilum fulvaceum, admodum. Tertium a Moysili, perquam suauiter olet, fructuorum, paucis intercedentibus geniculis. Quartum fungosum, candidans, aspectu tuberosum, vile, ac friabile, magnam habens radicem, quæ casiam plane representat. Quintum genus odore nares ferens, subrufum, & cortice fulvo cassia simile, tangentis firmum, minus ² neruoso denta radice firmatum. Iis, quæ thuris, casiae myrræ, aut amomi odorem spirant, minus suauitatem inest. Deligio se abrum, album, rugosum, ³ at laue, & lignosum circa radicem, virutile, reicitur. Est etiamnum simile aliud, cui pseudocinnamomum cognomen est, vile, inualidi odoris, solitarumque virium. Vocatur etiam zingiber, cum tamen sit xylocinnamomum, præbens quandam cinnamomi faciem. Est autem lignosum cinnamomum, farmenta h longa robustaque ferens, odore longè cinnamomo inferiore.

- Sunt qui xylocinnamomum a cinnamomo genere differre dicant, quod a natura eius abhorreat. Cinnamomum omne exalfacit, emollit, & concoquit, vrinani cier, tam menses, quam partus potum, aut ex myrra impositum pellit contra bestiasque virus ciaculantur, venenaque conuenit; caliginis pupillis oculorum obuerstante dicitur; crastilium extenuat; lentigines, & vitia curis in facie ex illicet detergit; contra tusses, defluxiones, aquam subter curem fulam, renum vitia, & vrina difficultatem efficax est; Vnguentis pretiosis inferi solet. Et in summa, magni ad omnia vifus. Tritum vino excipitur, umbrage sic saturum, quo diutius edetur, reconditur.

† Addunt Meum exeni. & Drag. ^{από} δι' αλεγομένων μητρώον, οὐν οἱ φίλοι σκοτώσαντες την μητέραν τους πατέραν, καὶ πολὺ μετ' αὐτοῖς λαταρίζοντες, κατέθεσαν τὸν πατέραν τούς.

- ²⁰ **N**atura omnium rerum pars in hoc terrarum orbe quedam stirpium genera adeo inexorabilis procreavit, ut ne quā plurimis quidem delicis, blanditis, officijs, obsequijsque ea apud nos quispiam retinere posuerit. Siquidem stirpes ipsa viuere coacta in horis, viridarijs mitioribus, Italia locis, & tunc Tempore, omni amplitate referit, quemadmodum alpinis boniæ delicias vibrum, & maiestatem aspernatur, politius moribus omnino negligit, non alibi; quam in suis magnis bilariet, ac iucunde viuere possint: ita & ipsa relata cili clementia, hortorumq; amplitate, spatio item fontium oblectamento, omniumq; urbanarum ac familiarium stirpium confortio in deferta, solitudineq; fias, & quibus primam duxerunt originem: nescit deinceps, tantum patris, naturalijs foli anor in rerum natura potest. In quarum genere Caffia commenranda venit: que tamc si in maiore illa Romanus genti fortuna multe ac varijs hortorum locis constituta habebat: nullib; tamen hac aetate quod nosterim in Italia, ne in toto dican Europa, inuenitur. Sed haec de Caffia dixisse volumus simpliciorum medicamentorum peritissimum fecuti, quicq; ut eorum teplantur nolumina) nibil iniucens differre cent, Caffiam, que in arborum genere Dio cordis, & Galeno recentetur. Et cumque antiquis inter coronarias numerabatur herbas, quæq; olim psalmi circa apum dulcearia serebatur in Italiis, quod ac maxime apes delebentur, & in horis, & viridarijs coronis maxime expedita. Verum eniuero longe altera haec res intelligi postulat, quod alijs repererim pessima Caffiam (ut Diostorus inquit) felici Arabia allatam ex arbore (autore Theophrasto) Juicis magnitudine, ab hac longe diversam, quæ apibus, & coronis serebat antiquis, quandoquidem fuerit haec herba, illa uero arbor presertim cum nullus (quod sciam) ex est auctor, qui posteritas memoria mandauerit, Caffiam adeo copiosam in Romanorum triumphis ex Arabicæ conubie solitam, usi uide vulgaria facta, rbiique passim & reperiatur, & sereretur ab omnibus. Quod si forte enuerit, nunquam tamen rabi per usus, quod Galenus hac in scientia & facultate omnium diligenter sumus, & qui Roma diu uitam duxit, Italiæ Caffia historiam silentio immoluisset. Plinius lib. xxv. cap. xxi. nonnullas memoras herbas, quorunlibet fodoria grata in usum coronariorum uenerant, inquit. Ergo in coronatione folia ueceret melothron, tñepon, trigonum, cneor, quod casianum Higinus vocat. Id quod ante ipsam palam fecerat Virgilus Caffiam inter coronarias herbas recolens in Bucolicis cœloq; ubi uerbis.

Tum casia, atque aliis intervallis suaribus herbis.

Mollia luteola pingit uacinia caltha.

Vix humiles apibus casias, roremq; ministrat.

Nec circum casia virides, et olenzia late

Serpilla, & graniter spirantis copia thymbre

Floreat, irriguumq; bibat uiolaria fontem

Maro. Quibus palam est Casiam coronari?

- 60 ex Arabia allatae urbis illistranda gratia Rōme suo tempore consilicium huius in portis procurum & imperatorum; doctamen non prohibet, quin cäsa, quam prope summa alucaria passim sevit antiquitas, aliæ fuerit planta: præferunt cum hac inter herbas coronarias, illa nero inter arbores odoratas recentefiantur. CNEORON autem describit Theophrastus l. vi. cap. 11. de plantarum hispicio, bis urbis. Cneorion duo genera, autem enim candidum, aliud nigrum. Candido foliis cutaneum, oblongum, figura sicut oleagineum quoque tamarij (sancti legum usus in) Myrra (carnosum. Candidum magis se humi spargit, odoratissimum est; nigrum odore caret. Radix arbores, que ad defensam grandis rami: permulgi, crassi, rufi, culosq; ab ipsa protinus tellure, aut paulò superius sparsi, tenui azimuthe constant. Quoniam breviter hic ad colligendum incito modo utinam. Germinat, florent, post aquilonem autumnum, & multum denique temporis florent. Hac Theophrastus. Sed quenam plantæ orientan in Italia, quoniam aliunde eò affuerant, quis Cneorion referant, quid ueri referant sane non habeo. Hallucinatur profecto Argillarius, quippe qui nulla dubitatione fibi peruerter Laundulam nulgo vocatum Cneorion esse album, Nigrum nero Rosmarinum coronarium. Nam præter id quod Rosmarinum & Laundula tantum inter se habent co-

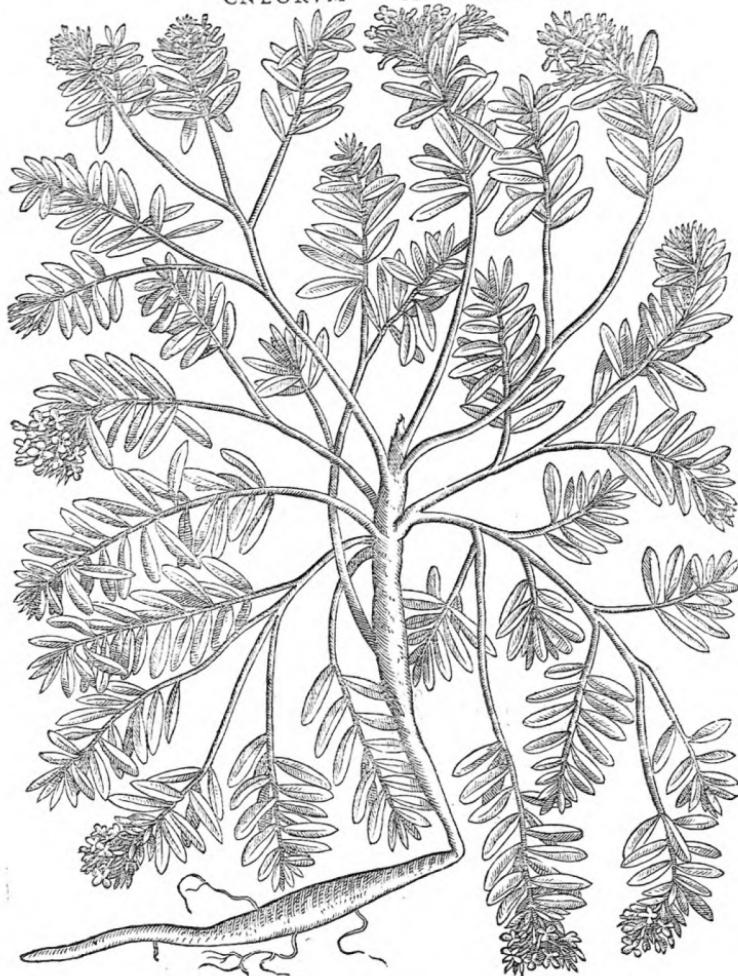
e Meum. & p
rōdēsi. tam
sum.
f Antiquus
codex cōm
sec. i. uino-
sum.
g Meum. &
Drag. r̄iſ ſu
oſ uiceſ. r̄iſ
Mīor. r̄iſ. cu
nōlīſ. d̄ ſe
tūlīſ. ſe
tūlīſ. ſe
d̄ ſeſſeſ. pa
pætoſ. i. vi
giſ. rugofum
at laue & li
gnofum ad
radicem, ut
inuile reſi
ſio

h Meum p̄dʒ
d̄s m̄n̄p̄. i
uīrgulta br̄
uia.
Calix consi
deratio.

Cassia odora
var. *Scorona*
Scorona

Cneotid descriptio.

Anguillarij
sententia con-
futatur

gnationis quantum Laurus & Ilex, quod apertissime eius errorem accusat: sunt & aliae nota que illi omnino repugnant. Si quidem Cneorum virinumque (ut Theophrastus testificari est) floret tantum post aquinoctium Autumni. Atqui Rosmarinum bis in anno flore simus; tempore post aquinoctium vernum, & ante aquinoctium Autumni. Lauendula vero estate tatum. Præterea Theophrasto virinque Cneoro radix est grandis & al te descendens. Id quod nec in Lauendula nec in Rosmarino quisquam uidit unquam, cum ha per summa ferè cespitum mediocres radices sive dant, & ob id frigoris impatienter plante. Adhuc Cneo rurisque rami flexiles lentique habentur, colligandis aliarum plantarum scilicet apti, sed cum Rosmarini rami tales non sint, nec etiam Lauendula, sicut perit, Anguillarii sententia. Prater id Cneorum nigrum nullo esse odore scribit Theophrastus. Siquidem non disceper, ut legi Anguillarius, sed de' nos cum Gaza & Plinio legendum est, qui album tantum Cneorum ex Theophrasto odoratus haberet; quod ipsa Theophrasti lectio manifeste indicat, que sic habet. & ruris de' cespitis & de' ratis dicitur. Non i' d' i' ratis L' i' ratis, ut perperam legit Anguillarius, ea enim aduerterat, et oratio, nec ullo pacto uocem d' i' ratis admittere potest. Puerilis enim est oratio, non grazissimi auctoris Theophrasti, si locus hic Anguillarii modo legeretur. Sed admodum quidem mirum, quod haec nouerit Anguillarius, cum tametsi plus Graeca (ut auctor) quam Latina lingua professorem se dicat. Postremo de Coronario Rosmarino scriberet Diocorides, nihil ibi Cneori minister, quem tamen totius legi Theophrastum non ambigo. Aberrant etiam qui contendunt Theophrasti Cneorum Chamaalam esse vel Thymalam, ut in Epistolis nostris satis superque à nobis comprobatum est. Invenimus nos hoc anno in Beccii.

Cneori noui
ter reperi ob
siderato.

Boemis syluis plantam, cuius hic imaginem damus, quo omnibus suis partibus Cneorum candidum refert, siquidem cutaneum illi folium est, & oblongum; rami flexiles, ac lenti, multi succulentes, ab ipsa protinus tellure, aut paulo superius emergentes, & humi sepe diffundentes. Flores illi sunt in surculorum caulinibus purpurei, odorati testiculi odorem referentes, radice nictur, alte descendente non tenet; que noto ab Cneoro bellè correspondent. At qui flores haec quantum vide-
rim) verno tempore, verum non habet hanc tantum repugnentem notam adducat, ut credam hanc plantam Cneoranam, aut eius speciem esse. & praesertim cum a rusticis intelligant, florere etiam Autumno. Appinximus hic eius imaginem; & eius historiam descripsimus, non tam tuenda opinione nostrae causa, quam ut ceteri rei plantaria periti de hac planta suum quoque iudicium ferant. Nam ubi & Theophrasti Cneoranam ipsa esse negarerint, erit mibiatis, superque satisfactum, si Matthiolus Cneoranam appellarerint. Sed iam ad Cassiam odoratam redeamus, ob cuius cognitionem postmodum factum est, ut recentioribus medicis, in eare recuperanda, inuec ligandaque multum negotio accesserit. N anque alienum tum medici, tum feplasarii (etsi plures iam respicunt) odoratae cassiae loco quædam incipiunt arboris segmenta, nec odore, nec viribus praedestinatae semper capeferunt. Veritatem postquam nonnulli statutis nostræ doctissimi viri, fluriam historias diligenter examinaverunt, detecta fraude, mercatores ex. Alexandria mercimonia Venetias comportantes: cum suam imposturas deprefebant, cernerent, à negotio deficentes in aliud nouum Cassia genus segmenta illi communavit. Quis sane prater odorem, pariterque saporem, quibus ferè penitus exoleta sentitur, & Cassia & Diochoride descripte admodum habetur consimilis. Quapropter nec eos errasse crediderim, qui dicentes, hanc Diochoridem & eudocassiam esse, quippe & crasso cortice conflatis, & in eis canitate ligno etiam visitur materies, paululumque efflora, minimeque arsis. Nonnulli bat non contenti, quædam vocati cinnamoni fragmina Cassiae uice insurpant: que cum nullo odore saporeque commendentur, potius querunt, vel sagum, quam Cassiam referrunt. Ceterum, ut dicunt ergo sententia, si quis istud, quam Cinnamomum perperam appellans, & vulgo Cannella, Cassie generibus recte comparauerit, facile nouere vulgaris usus cinnamonum legitimam Cassiam legitima.

20 culdibus referre, quinimo diligenter inquisierunt, iudicijq; trutina examinatur huicmodi cinnamoni ingentem copia, que magnis facies Venetijs in mercatorum repositorij afferuntur, nemirum omnia illa Cassia genera, qua à Diochoride describuntur, facile se offenserunt, quandoquidem mercatores (ut semper affolunt) ad expeditandas deteriores merces bonarum lenocinios, quas illi admiscent, pro nūtrili utuntur. Galenus itaque libro primo de antidotis multa Cassiae genera recensuit, nō sane Diochoride secutus, eam cæsis preflare fatur, que regi cognomine dicitur, iisque affterit cinnamonomum usque adeo emulari, ut effent, qui suo eam cinnamoni loco uenerentur. Quo fit, ut non admittit, si hodie quoque tot annis hac deducta, protrahaque confusitudine, ibique cassia pro cinnamono renundetur. Nec quidem longè aberrarent, si modo optimam feligerent: quandoquidem Galenus eodem loco palam prodit, Cassiam sepius nemo in cinnamonum transmutari, faturque se iam uidisse eximia Cassiae ramulus omni ex parte cinnamonum referentes. Contra paxiter in speifice cinnamoni surculos Cassiae prorsus perfimiles: adeò ut affterat pro qualibet cinnamoni parte in componentis meo dicantur duas recte cassiae adhiberi posse. Describit item Galenus quoddam aliud deterioris Cassiae genus, quod tradidit inuicem Andromachum Cassiam fistulam nominante, cùm fistularum modo, inanis cauaque sit, & crassi corticis cuiusmodi in vulgari cinnamono frequentissima conficitur. Huius sane ea uiderit esse generis, quam in suo confiendorum pharmacorum libello prefert Cordus, quod uelut cassiam, preter Diochoridem & Galeni sententiam, lubrici esse gflux. Torrò Cassiae odoratae fructulum cum cortice & ligno suo interiore nuper dono mbi dedidit Serenissimus Princeps Ferdinandus Archidux Austriae domiuus mibi clementissimus, ab integro ramulo abscessam, quem ille inter plures alias res non minus pretiosas quam rarae reconditum habet. Huius cortex colore quidem cinereo a nobis vulgarii cinnamoni dif-
ficit, non tamen odore ac gustu: quandoquidem manus idipsum, quod vulgari Cannella uocati, ori plane repræsentat. At lignum, quod cortice contingit, fragili constat materie, neq; ullo prorsus odore, saporeq; commendatur. Quare hinc facilè colliguntur, corticis tantum eius uolum esse; atq; etiam Theophrastum non ab re memoria prodiisse, huius uirgas in frumentis fecari, recenti, bouis corio huc confit, ut uermiculis, quæ ex eo nascuntur, lignum illud inutile erodatur. Ceterum odoratae cassiae meminit etiam Virgilii præter coronarium lib. I. Geor. ubi cecinit hoc carmine. Nec cassia liquidi corrumpitur uisu oliui. Quin & Plinius Cassiae meminit lib. XII. cap. xix. his uerbis. Fruex & Cassia est, iuxta, cinnamoni campos nascitur, sed in montibus, crastore fortino, tenui cute, uerius, quoniam cortice: quem contra aquæ in cinnamono leuant, & ex manu preuum est. Ampliò fructu triuu cubitorum. Colos triplex: cùm primè emicat, candidus pedali deinde rubefactus addito lenipede; ultra nigricans. Hac pars maxime laudatur, ac deinde proxima: damnatur uero candida. Confecant surculos longitudine binorum cubitorum: mox præfuit recentibus coriis quadrupedum ob id interemptarum, utris præfuturis uermiculizantur erodant, & excavent coriicem tutam acrimonia, & amaritudine. Probatum recens maxime, & que sit odoris molissimi, gfluxu quem maximè feruens, potius quam lento tempore leuat mortdens, colore purpureo, queq; plurima ministrum ponderis faciat, brevi tunicacione fistula, & non fragili. Hæc Plinius, quorū plura a Theophrasto transcribit. Quia cassia historiam tradidit lib. IX. cap. v. de floriorum plantarum, eamq; fructicem esse amerina magnitudinem scribit: que cùm illa paxto decorticari possit a ligno, cortexq; tantum utilis sit, ob dominum industria inuentum esse ait, ut coriis quadrupedum confusa, interius lignum uermiculis denovetur. Ceterum planè hallicundinatur, quia Cassiae fistula loco, siliqueum Aegyptianum, sive Cinnamol solutiuum vulgo dictam, atra medulla, semine duro, lignosis; membranis confarctum, medicamentis admiscent, Mauritanus secati, siquidem Serapis, Antenna, pariterque Mefuscus, sive si uporibus, sive interpretant, lapsus, pari confusio Cassiana nigrum Cassiam fistulam nocuere: legitimam herò Cassiam, de qua hic deserit Diochorides, Cassianum legem. Quamobrem certò crediderim, quod circa omnem censuram dici posuit, in omnibus ijs medicamentis a Mauritanis inuentis, que Cassianum fistulam expertus, solutiuum illam effe inferendar. Si herò in Grecorum monumentis excipio Attuarium, & Nicolaum Myrepsicum, quia a Mauritanis multa accepterunt. Cassiam fistula inuenta fuerit, nè in Mauritaniorum compositionibus a Gracis transcriptis, Cassiam odoratam, a Diochoride & Galeo non descriptam, semper admirabendam existimo. Nisi medici fecerint intelligentes in eum errorem labi uelint, in quem Leonicus nus quodam erat nosræ medicos (que profecto imperitia multorum est) temerè incurrit teftatur, qui ad commoneendos menses difficiles partus, remorantesq; feundas, Cassia delectoria corticibus, odorata loco uelut quaque; utebantur. CINNAMONUM V. M. verò, quod legitimam sit, quanquam dia multuñ, tum Venetia, sù Neapol., & apud mercatores, qui fere quo tamis in Alexandriam natiq; diligenter conquiserunt, nisquid tamen mibi uidere licuit, neq; etiam percipere potui, num hoc tempore apud magnos negotiatorum, qui è Lusitania Iudam & felicem Arabiam clæsse paratisima peuit, nè apud quemquam principem, regem, vel imperatorem legitimam repervi posuit. Quia de re minime deminor, cùm & Galen tempore huius magna in Italia fuerit penuria, adeo ut Cinnamomum nullibi reperiatur, nisi apud Imperatores, qui ad mirabilis custodia inter alia preciosâ illud afferueri curabant. Cuius rei historiam in medium afferat Galenus libro primo de ex Galeno.

Medicorum,
& leplasario-
rum error.

Error quoniam
dam.

Cinnamomi
comideado.

Cinnam. his-
ex Galeno.

que mili est; ipsum omnium cognitu facilissim efficiat, qui lege optimum cinnamomum uiderint. Optimus uero conseruari nem potest, nisi repositum ab imperatoribus inuestatur, sex generibus quodcummodo distributum. siquidem & in hoc ipso, relut & in cassia, optimi ad determinatum tam magna differenza est, ut optimis cassia pessimo cinnamomo parum distet. Neque vero Cinnamomi uirtus ab usum apto longo tempore durat, tringita siquidem amos, quam a principio vini habuit; integrum non conseruat, negantur autem, qui Cinnamomum ex hisce medicinis esse dicunt, quis faneticum non sentiant. Atque ego non centum, neque ducentum annorum interueni, sed pauciorum, si quis ad tantum numerum conferat, iam aliquam mutationem uenustiori cinnamomino factam obseruari. Quo tempore siquidem Antonio imperatori therizian parvus, uafa lignea, in quibus eiusdem generis Cinnamomum metra, multa conspergi, alia Traiani, quedam Adriani, nonnulla Antonini, qui post Adrianum imperator fuit, etate reposita, omniaq; hæc se & saporis, & odoris imbecillitatem, rebentemq; tantum plane superabat, quantum & tempore differebant. Olmo & barbarorum terris area cubicos quatuor & mediani longa, Romanum perlatu cimis frasser, in qua Cinnamomi primi generis integra arbor erat, ex 10 eq; Marco Antonio imperatori antidotum quandam compofuisse, ipsam catery multum prestat, deprehendit, adeo ut Imperator quoq; ex degulata medicina concepcionem, velut in alijs fieri soleat, expellere noluerit, fed statim ea uisu si non dum integre dubius mensibus elapsis, Antonio subiectum est Commodus, quia nec theriaca, nec cinnamoni curam uliam habuit, sub quo non solùm arboris illius, quod superfluerat, omne dissipatus est, verò etiam quodcumq; post Adrianum tempora comportavit fuerat. Quo factum est, ut nunc imperator nosfer Seuerus, cum me sibi antidotum eo modo conficeret, quo Antonino conseruaram, ex Cinnamono Traiani, & Adriani tempore reposito simile coactus sim, imbecilliora, plane mabinis fuit, & tanen nondum anni tringita intercesserant. His nos optimi Cinnamoni nota, quia qdnam necessaria subvere volentes, ipsum scilicet sumptuose & bene olere, inexplicabiliter, propter catery bonum quendam odorem forsan, ac calidum gurgantibus se multum exhibere, non ita tamen ut mordicando tristitiam palato inferat; colorem deniq; 20 talen habere, qualem si quis lati nigrum colorem admiscat, atque carule, quem vocant, aliquantulum addat. Ex hoc igitur quantum volebam, ut mos mibi fuisset, eam acceptipsem, ramulos pauos apud me reponuisse ea apotheca, in qua res meas omnes pretoſas ferabam. verò ipsa combustia, qua tempestate & delubrum pacis incensio effl; & hæc, & alia quinq; Cinnamoni species, quas mibi conquiseram, perire. Nunc itaque citius imperatori nostro Severo theriacam componerem, ex Cinnamono Adriani tempore reposito, quod optimum uisum est elegi, de quo etiam uite quiddam letitius subdere, cion possum, id facere non grauabor. Superficiem adhuc ibi multa rasa, que omnia habent plurimum radicum, uel plurimum ramorum, uel ut quia siam dicere uelit, Cinnamomorum differentias: nullum tamen uelutinum, in ramos pluridens attollit, sed euctriūtrix figuram pre se fert, atque etiam magis damasoni vocati, quod est Creta ad nos afferat. Quavis autem Cinnamoni species ab una radice, eam fructus quidam parvus consurgit, emititurq; hæc sex illa semper virgulata, paulo plus plura, pauciorave, non equaliter omnis longitudine sunt; verò quod maximum eff. pedis Romani dimidium non excedit. Vnus autem Cinnamoni natura & similitudine quodammodo optima cassia. Hædenus de Cinnamono Galenus. Cuius verba hic recensere libuit, ut omnibus palam sit, quod cumq; uis tam magnis Imperatoribus, qui tori ferè orbi imperabant, tanta eff Cinnamomum penuria, admirari non debeamus, si se nobis penitus incognitum, rarissimumq; reddiatur. Sed potius id mirum fuerit, quod cum hac arte cassia plurimum afferant, que ut Theophrastus Plinius inquit, nascitur iuxta cinnamoni campos, sed in montibus, Cinnamomi tamen nihil importetur. Quare non deest suspicio, quin omne ferè Cinnamoni genus deperierit in Arabia, quemadmodum & balsamum in Iudea. Quandoquidem scripsit Plinius lib. xii. cap. xix. combusbas iam est plurimas Cinnamoni sylvas, hic verbis. Cinnamomi pretia fuisse quondam in libras denariorum mille. Sed postea auctum id parte dimidia efficiuntur (ut servent) sylvas ira barbarorum. Id acciderit ne ob iniquitatem prepoterum, in sorte, non fas est constar. Auctros iob tam ardenter flare, ut afflatis sylvas accendant, inuenimus apud auctores. Quo sit, ut facile credi possit à Plinius aut id, quod Cinnamoni reliqua erat, pariter vel barbarorum bello, vel ignis flabitus deperisse. Nam si alter res se haberet, qui cassiam ad nos deferant, cum multi plus luxi in cinnamono, quam ex cassia se conjecturos fecint, Cinnamomum etiam una cum cassia uherent. Hæc autem dixisse volui, non ut bac in re certi aliquid, exploratique habeam, cum tantum conjecturis, agam, sed ut alijs vterius explorandi latius pateat iter. Ceterum Strabo non modo cum Theophrasto, Diochorio, Galeno, Plinius, cinnamonom in Arabia naçi critib; sed etiam in India, ea felicitate part, quæ ad austriam uergit, quippe cum hec Arabia, & Aethiopia sole perfervit, fit, ea omnia (ut ipse ait) gigantem aromata, nempce cinnamonum, cassiam, & alia, perinde ac ille. Veruntamen cur nec inde ad nos afferantur, an quod etiam ibi perierit, an aliam ob causam, n manifestius referant, qui hoc tempore liburnicus è ad aromata conquirenda quotidie nauigant. Sed uidetur Galenus satius perplexus de Cinnamono scriptus esse, quippe primum arcu Romani detulato prodidit è barbarorum regione longitudine cibitorum quatuor cum dimidio, in qua integrum cinnamonom arbor erat, quibus omnino denotat Cinnamomum esse arbor. Deinde verò unquamquam Cinnamoni speciem scribit, ab una radice, seu fratre, quidam parvus consurgere, adeo ut maiora cimis uirgulta dimidium Romanum pedem non excedat, quibus proculduo fatetur, Cinnamomum esse in parvorum fruticum genere. Vnde certe neciuerm ego explicare, quid ibi bac in historia uoluerit Galenus, præfertim; cum tam tenui ipsum farmento esse tradiderit, ut ueret, nel dampnon radicibus comparauerit. Sed illud etiam mirum mihi uidetur, quod ex cassia (ut ipse ait) Cinnamomum orietur, spicentiusque nonnunquam cassia arbores integræ, in quibus aliqua cinnamoni uirgulta è cassia ramis prodeant, cum tamen cinnamonom, & cassia diversa inter se sint plantæ. Nisi forte inter utramque tanta sit generis cognatio, ut aliquando inuenta sint cassia uirgultata tanta odoris saporiisque fragranzia, ut omni ex parte cinnamonom referant, csi legitima fuerit cassia. Præstera non defint, qui putauerit bac Galen authoritate fredi, cassiam & cinnamonom ex una, & eadem arbore proueniere, qua dum primit, cinnamonom edat, dum uero adoleuerit, cassiam. Sed cum dicit Galenus, cassiam mutari in cinnamonom, non autem cinnamonom in cassiam, cadit eorum sententia. Quibus etiam refragatur Theophrastus lib. xi. de plantarum histori, cap. v. vbi cassiam, & cinnamonom ostendit diversas esse plantas: licet ex eorum forma, & proceritate nihil certi exploratique afferat. Quandoquidem initio cspis non ex sua, sed aliorum sententia scribit, cinnamonum & cassiam frutices esse magnitudine amerina: deinde uero diuersis etiam fecit autores, cinnamonum fruticosum facit. Ceterum cito scribat Strabo Arabas cinnamonum, & cassia uti ad ignem parandum, ceterorum lignorum loco uidetur ha plantæ non esse adeo pumile, ut quidam scribunt. Quod de cassia faciliu discipotet, siquidem Venetijs cassia Cannella vocata sylvestris tanta crastitudinis, loquitur, ne facile quicquid uidi care posset eas è ramis, seu uirgulis non sanè brevibus suis deceptas. Cinnamoni denique sex genera esse produxit à Diochorio, & Galeno: sed is nullus quod seuerius præstergat in libro de theriaca ad Pisonem, quem tamen librum spurius putamus, ex pergenera decripsit, forte (ut soler) Diochoride remittunt, qui etiam tantum à locis, ubi nascuntur: plus visus prestantie huic quam illi redditum. At Theophrastus citato nuper loco longè aliter cinnamonom differerit, habet aut,

Cinnamomi
opumi nota.

Cinnamomi
penuria un-
dit.

50
90
95
98
100
105
110
115
120
125
130
135
140
145
150
155
160
165
170
175
180
185
190
195
200
205
210
215
220
225
230
235
240
245
250
255
260
265
270
275
280
285
290
295
300
305
310
315
320
325
330
335
340
345
350
355
360
365
370
375
380
385
390
395
400
405
410
415
420
425
430
435
440
445
450
455
460
465
470
475
480
485
490
495
500
505
510
515
520
525
530
535
540
545
550
555
560
565
570
575
580
585
590
595
600
605
610
615
620
625
630
635
640
645
650
655
660
665
670
675
680
685
690
695
700
705
710
715
720
725
730
735
740
745
750
755
760
765
770
775
780
785
790
795
800
805
810
815
820
825
830
835
840
845
850
855
860
865
870
875
880
885
890
895
900
905
910
915
920
925
930
935
940
945
950
955
960
965
970
975
980
985
990
995
1000
1005
1010
1015
1020
1025
1030
1035
1040
1045
1050
1055
1060
1065
1070
1075
1080
1085
1090
1095
1100
1105
1110
1115
1120
1125
1130
1135
1140
1145
1150
1155
1160
1165
1170
1175
1180
1185
1190
1195
1200
1205
1210
1215
1220
1225
1230
1235
1240
1245
1250
1255
1260
1265
1270
1275
1280
1285
1290
1295
1300
1305
1310
1315
1320
1325
1330
1335
1340
1345
1350
1355
1360
1365
1370
1375
1380
1385
1390
1395
1400
1405
1410
1415
1420
1425
1430
1435
1440
1445
1450
1455
1460
1465
1470
1475
1480
1485
1490
1495
1500
1505
1510
1515
1520
1525
1530
1535
1540
1545
1550
1555
1560
1565
1570
1575
1580
1585
1590
1595
1600
1605
1610
1615
1620
1625
1630
1635
1640
1645
1650
1655
1660
1665
1670
1675
1680
1685
1690
1695
1700
1705
1710
1715
1720
1725
1730
1735
1740
1745
1750
1755
1760
1765
1770
1775
1780
1785
1790
1795
1800
1805
1810
1815
1820
1825
1830
1835
1840
1845
1850
1855
1860
1865
1870
1875
1880
1885
1890
1895
1900
1905
1910
1915
1920
1925
1930
1935
1940
1945
1950
1955
1960
1965
1970
1975
1980
1985
1990
1995
2000
2005
2010
2015
2020
2025
2030
2035
2040
2045
2050
2055
2060
2065
2070
2075
2080
2085
2090
2095
2100
2105
2110
2115
2120
2125
2130
2135
2140
2145
2150
2155
2160
2165
2170
2175
2180
2185
2190
2195
2200
2205
2210
2215
2220
2225
2230
2235
2240
2245
2250
2255
2260
2265
2270
2275
2280
2285
2290
2295
2300
2305
2310
2315
2320
2325
2330
2335
2340
2345
2350
2355
2360
2365
2370
2375
2380
2385
2390
2395
2400
2405
2410
2415
2420
2425
2430
2435
2440
2445
2450
2455
2460
2465
2470
2475
2480
2485
2490
2495
2500
2505
2510
2515
2520
2525
2530
2535
2540
2545
2550
2555
2560
2565
2570
2575
2580
2585
2590
2595
2600
2605
2610
2615
2620
2625
2630
2635
2640
2645
2650
2655
2660
2665
2670
2675
2680
2685
2690
2695
2700
2705
2710
2715
2720
2725
2730
2735
2740
2745
2750
2755
2760
2765
2770
2775
2780
2785
2790
2795
2800
2805
2810
2815
2820
2825
2830
2835
2840
2845
2850
2855
2860
2865
2870
2875
2880
2885
2890
2895
2900
2905
2910
2915
2920
2925
2930
2935
2940
2945
2950
2955
2960
2965
2970
2975
2980
2985
2990
2995
3000
3005
3010
3015
3020
3025
3030
3035
3040
3045
3050
3055
3060
3065
3070
3075
3080
3085
3090
3095
3100
3105
3110
3115
3120
3125
3130
3135
3140
3145
3150
3155
3160
3165
3170
3175
3180
3185
3190
3195
3200
3205
3210
3215
3220
3225
3230
3235
3240
3245
3250
3255
3260
3265
3270
3275
3280
3285
3290
3295
3300
3305
3310
3315
3320
3325
3330
3335
3340
3345
3350
3355
3360
3365
3370
3375
3380
3385
3390
3395
3400
3405
3410
3415
3420
3425
3430
3435
3440
3445
3450
3455
3460
3465
3470
3475
3480
3485
3490
3495
3500
3505
3510
3515
3520
3525
3530
3535
3540
3545
3550
3555
3560
3565
3570
3575
3580
3585
3590
3595
3600
3605
3610
3615
3620
3625
3630
3635
3640
3645
3650
3655
3660
3665
3670
3675
3680
3685
3690
3695
3700
3705
3710
3715
3720
3725
3730
3735
3740
3745
3750
3755
3760
3765
3770
3775
3780
3785
3790
3795
3800
3805
3810
3815
3820
3825
3830
3835
3840
3845
3850
3855
3860
3865
3870
3875
3880
3885
3890
3895
3900
3905
3910
3915
3920
3925
3930
3935
3940
3945
3950
3955
3960
3965
3970
3975
3980
3985
3990
3995
4000
4005
4010
4015
4020
4025
4030
4035
4040
4045
4050
4055
4060
4065
4070
4075
4080
4085
4090
4095
4100
4105
4110
4115
4120
4125
4130
4135
4140
4145
4150
4155
4160
4165
4170
4175
4180
4185
4190
4195
4200
4205
4210
4215
4220
4225
4230
4235
4240
4245
4250
4255
4260
4265
4270
4275
4280
4285
4290
4295
4300
4305
4310
4315
4320
4325
4330
4335
4340
4345
4350
4355
4360
4365
4370
4375
4380
4385
4390
4395
4400
4405
4410
4415
4420
4425
4430
4435
4440
4445
4450
4455
4460
4465
4470
4475
4480
4485
4490
4495
4500
4505
4510
4515
4520
4525
4530
4535
4540
4545
4550
4555
4560
4565
4570
4575
4580
4585
4590
4595
4600
4605
4610
4615
4620
4625
4630
4635
4640
4645
4650
4655
4660
4665
4670
4675
4680
4685
4690
4695
4700
4705
4710
4715
4720
4725
4730
4735
4740
4745
4750
4755
4760
4765
4770
4775
4780
4785
4790
4795
4800
4805
4810
4815
4820
4825
4830
4835
4840
4845
4850
4855
4860
4865
4870
4875
4880
4885
4890
4895
4900
4905
4910
4915
4920
4925
4930
4935
4940
4945
4950
4955
4960
4965
4970
4975
4980
4985
4990
4995
5000
5005
5010
5015
5020
5025
5030
5035
5040
5045
5050
5055
5060
5065
5070
5075
5080
5085
5090
5095
5100
5105
5110
5115
5120
5125
5130
5135
5140
5145
5150
5155
5160
5165
5170
5175
5180
5185
5190
5195
5200
5205
5210
5215
5220
5225
5230
5235
5240
5245
5250
5255
5260
5265
5270
5275
5280
5285
5290
5295
5300
5305
5310
5315
5320
5325
5330
5335
5340
5345
5350
5355
5360
5365
5370
5375
5380
5385
5390
5395
5400
5405
5410
5415
5420
5425
5430
5435
5440
5445
5450
5455
5460
5465
5470
5475
5480
5485
5490
5495
5500
5505
5510
5515
5520
5525
5530
5535
5540
5545
5550
5555
5560
5565
5570
5575
5580
5585
5590
5595
5600
5605
5610
5615
5620
5625
5630
5635
5640
5645
5650
5655
5660
5665
5670
5675
5680
5685
5690
5695
5700
5705
5710
5715
5720
5725
5730
5735
5740
5745
5750
5755
5760
5765
5770
5775
5780
5785
5790
5795
5800
5805
5810
5815
5820
5825
5830
5835
5840
5845
5850
5855
5860
5865
5870
5875
5880
5885
5890
5895
5900
5905
5910
5915
5920
5925
5930
5935
5940
5945
5950
5955
5960
5965
5970
5975
5980
5985
5990
5995
6000
6005
6010
6015
6020
6025
6030
6035
6040
6045
6050
6055
6060
6065
6070
6075
6080
6085
6090
6095
6100
6105
6110
6115
6120
6125
6130
6135
6140
6145
6150
6155
6160
6165
6170
6175
6180
6185
6190
6195
6200
6205
6210
6215
6220
6225
6230
6235
6240
6245
6250
6255
6260
6265
6270
6275
6280
6285
6290
6295
6300
6305
6310
6315
6320
6325
6330
6335
6340
6345
6350
6355
6360
6365
6370
6375
6380
6385
6390
6395
6400
6405
6410
6415
6420
6425
6430
6435
6440
6445
6450
6455
6460
6465
6470
6475
6480
6485
6490
6495
6500
6505
6510
6515
6520
6525
6530
6535
6540
6545
6550
6555
6560
6565
6570
6575
6580
6585
6590
6595
6600
6605
6610
6615
6620
6625
6630
6635
6640
6645
6650
6655
6660
6665
6670
6675
6680
6685
6690
6695
6700
6705
6710
6715
6720
6725
6730
6735
6740
6745
6750
6755
6760
6765
6770
6775
6780
6785
6790
6795
6800
6805
6810
6815
6820
6825
6830
6835
6840
6845
6850
6855
6860
6865
6870
6875
6880
6885
6890
6895
6900
6905
6910
6915
6920
6925
6930
6935
6940
6945
6950
6955
6960
6965
6970
6975
6980
6985
6990
6995
7000
7005
7010
7015
7020
7025
7030
7035
7040
7045
7050
7055
7060
7065
7070
7075
7080
7085
7090
7095
7100
7105
7110
7115
7120
7125
7130
7135
7140
7145
7150
7155
7160
7165
7170
7175
7180
7185
7190
7195
7200
7205
7210
7215
7220
7225
7230
7235
7240
7245
7250
7255
7260
7265
7270
7275
7280
7285
7290
7295
7300
7305
7310
7315
7320
7325
7330
7335
7340
7345
7350
7355
7360
7365
7370
7375
7380
7385
7390
7395
7400
7405
7410
7415
7420
7425
7430
7435
7440
7445
7450
7455
7460
7465
7470
7475
7480
7485
7490
7495
7500
7505
7510
7515
7520
7525
7530
7535
7540
7545
7550
7555
7560
7565
7570
7575
7580
7585
7590
7595
7600
7605
7610
7615
7620
7625
7630
7635
7640
7645
7650
7655
7660
7665
7670
7675
7680
7685
7690
7695
7700
7705
7710
7715
7720
7725
7730
7735
7740
7745
7750
7755
7760
7765
7770
7775
7780
7785
7790
7795
7800
7805
7810
7815
7820
7825
7830
7835
7840
7845
7850
7855
7860
7865
7870
7875
7880
7885
7890
7895
7900
7905
7910
7915
7920
7925
7930
7935
7940
7945
7950
7955
7960
7965
7970
7975
7980
7985
7990
7995
8000
8005
8010
8015
8020
8025
8030
8035
8040
8045
8050
8055
8060
8065
8070
8075
8080
8085
8090
8095
8100
8105
811

bis verbis. *Cinnamomum deceptum* in quinas partes discerni narrat, & esse principis bonitatis, quod germinibus proximis fuerit, idque palmi longitudinem cedi, aut paulo maius. Secundum, quod sequitur, quod etiam minus cestra cit.

Tertium deinde, & quartum notatur. Ultimum vero, quod determinat, proximumque radicibus enim minimum corticis habet, in quo summa gratia est, non in ligno, qua de causa preferri cynamina solent, quod corticis plurimum habeant. Quidam sic aint. Alio vero *Cinnamomum fructicosum* enarrant, eiusque genera duo, alterum nigrum, alterum candidum. Haec Theophrastus. Verumtamen cum nec in hac in historia aliiquid constanter, affirmantur, scribat, Imperatorem, Regem, & quenquam desiderarem, qui huemanam rem publicam miseratus, explorandi *Cinnamomi gratianum*, *Arabiam*, & *Indiam* mitteret, magnanimosq; illos imitaretur Imperatores, qui ipsius Galeni suo ex iudicio regiomonti filii *Cinnamomum* comparabant. Id enim Caesar noster Carolus quintus, si illi Deus opt. max. Christianam rem pacatam redere, commode consequi posset, vel fortasse conmodius Rex *Lusitanus*, qui in orientalem Indianam sepe ad aromata conquirenda sua liburnicas mittit, quo in itinere viuenteras felicis *Arabia* oras explorare posset: quemadmodum & viuenteram Indis partem, que ad austrum spectat, ubi inquit Strabo *Cinnamomum* pariter nasci. Sed o clarissim: *Lusitanus* medici, fides medica vobis cordi est, si nostrum caput dis faciat, medicorum nomen extollere, si charitas nos tenet, si naturalis humani generis iuxta diuinorum vobis insit: eis, si omnia prouinciam hanc suscipite. Quippe si princeps vester hinc sibi immortale nomen, universo herero reipublica commodi per quam maximum comparare posse a nobis intellexerit, cu omnipietate ac magnanimitate

*Cinnamomi
differentiae
Theoph.*

ce (ut audio) prædictus sit, nulli dubium, et quin omne studium, auxiliumque impendat, ut non modò Cinnamomum ipsum reuo-
Fuchsij, & ceteri in lucem sed & alia fortasse pleraque medicamenta, quibus antiqua medicorum familia sua illustratur antidotis. Por-
Amati opinio-
nones repro-
batae.
ro tametsi hattens illud mihi abinde probatum esse videatur, quod cassia veram habecimus, desideremus autem optimè
& legitimum cinnamonomum sicut tamen hac atque scriptores, qui non cassia soli, sed etiam cinnamoni genera inueniuntur tra-
dunt, inter quos extat Fuchsius vir clarissimus, qui libro illo de compositione medicamentorum, quem locupletatione postre-
mò edidit, de cinnamono differens, ita scribit. Sed haud dubio in capsis cancella refertur & cassia & cinnamoni genera repe-
riuntur, quare delectus opus est, qui illa distingue velit, distinguere autem notis viri que diligenter expedit. His simili-
rum ueris Fuchsius cinnamonomum nobis uerum non deesse afferuerat. Sed quibus id rationibus, aut auctoritatibus compro-
bet, non video nisi hoc acceptum referat. Anato Lufitanus, qui ex amoenitate deuenire uidetur in suis enarrationibus, quas in
Dio cordem scripti, ut apud nos cinnamonum genera inueniri, atque etiam illud aroma notissimum esse contendat. Verum in
ius inepias ac ratiocinita plurimas alibi per equum, ubi nos ab eius columnis defendimus. hic enim quod de materia medi-
ca sentimus, & ingenue profiteri possumus, liberari scribimus. Quare ea sit nostra de cinnamono sententia, quia à nobis an-
teas fuisse probata est, qualim modo oportet ac pluribus Fuchsium refellere quem tamen doleo matrem fidem prestat: iste Lufi-
tani illius inepias & mendacis, quam virum peritum decebat. Ceterum illud tantum addam, quod nobis, qui cinnamonum
lignum non corticem esse ostendimus, mirari quidem subit Fuchsium, qui libro ipsius citato eodem loco paulo post contraria-
scripti, ut eius uerba, quia subiungit, aperte teſtantur. Cinnamomum, inquit, quod nobis Zeliam inflata mittit, cortex est
arboris quatuor ferè cubitorum altæ, crassitudinis brachialis, sex uel septem è trunco mittentis ramulos, qui singulis an-
nis amputantur, atque iterum pullulant: squalor cortex, qui cinnamonum est, sit tenuis, odoratissimus, gustat acris, &
uale dordax, non tamen adeò ut moleste rodat, manuam rutana oleat, &c. In hanc, me quidem iudico, vixima opinio-
nem Fuchsius non secus ac superiori uenisse depreditur fecatus Amato Lufitanus: qui eandem ferè prius
quiam ille post cinnamonom effigiem redditus, quanquam cum quadam accepte fateatur Cinnamomivs scribit Galeno
vires ex Gal. viii. simpliciora medicamentorum, si inquietus. Cinnamomum summe tenuum est parvum, non summe tamen ca-
lidum, sed ex tercio ordine. Nihil autem àc desiccat corum, qua pars sunt excalfacientia facultate proprie tenitatem si-
licet efficiunt. At Cinnamomis est uelut imbecillum squalor, non nullusq; pseuodocinnamom nuncipant. Meninit
Cassia & Cassia eodem libro citato, ubi habet. Cassia exiccat, & excalfacit tertio quodammodo ordine, sed & tenuum admo-
dum est parvum, gustu uero plurimum in se acris deprehenditur, leuitate quoque nominib; adfringens. Quoniam brevem ob hac
omnia incidit, insulmque digerit, qua in corpore sunt recrementa, & ad hac robur etiam instrumentis addit. Idoneum verò
etiam suppremis mensibus, cum videlicet à copia squalor & crassitudine excrementorum, quod sufficiat, evacuari nequit. ha-
Elenus Galenus. Ceterum ex vulgaris cinnamono fit aqua squalitatis, qua & odore & sapore idem pulchre repræsen-
tat. eam autem exuberantia ratio hac est. Sumito dicti cinnamono quantum licet optimi libram, idque leviter contumus
in uas utrum uel aeneum, quod matula formam referat; coniugo: dein aqua rosiarum squalitatis libras quatuor, & nini al-
bi odorati squalilibum infundito. Vas illud in balneum aqua repetitis & non feruentis imponito, atq; inibore vestis prius ob-
tutato, agniti quatuor horis macerari finito, polsi id tempore pitreum organo roborato; quod ab effectu galeron vocant, & eis an-
tediūm cooperio, & ignefornaci succendo, per balneum aqua feruentis aquam squalitatem elicito. Verum canna stagna,
uel utreia, quae duorum circiter cubitorum longitudinem expletat, organi interiro fratre admodum inferendaque est illi ipso fre-
mō uas utrum uel aeneum, quod manantem aquam excipiat, in super prædictum est, ut omnia vaporum orificia diligenter ob-
friuantur, ne quid expirare possit. Hac aqua contrā emes egritudines, quas febus excitauerit, efficax est: ut pote que pitui-
tan humorumque lentitatem digerat, incidat, & abscondat, flatuque dicuat. Primaria uero circumlocutionis, securi, leniens, cere-
brū, nervosq; iuvas & robora: animi deliquio, cardiosq; affectibus, per sentane remedium fuscatur: venenorum
que animalium morbis aduersus artus menses pelit. & vixim cit: calciacis auxiliari: nauis sedat, & fasidū abigit. uteri 40
morbis perquā vīlis est: prodegit squalorios, resolutus, cōsolidus, & comitabilis morbo laboratibus: gustu gratissima est, atque oris
balitum commendat. In summa ubi excalfacere, aperte, incidere, digerere, & roborare sit opus, hinc aqua uis maximam
prefat utilitatem. Verum tamen quoniam nec Dio cordes, nec veterum Cræcorum quicquam meminit CASSIA SO-
LVITIVÆ dicit, qua hoc tempore ad citandum alium frequentissime vixint medici, quanque Aegyptianum filique re-
centiorum quidam appellant, ne he nostra luxuriantur tam nobilis, tam præstant, tam humana & lati necessario medi-
camento deflentur, differant hic de eo, quicquid ex Mauritanis competitare habeo. Aegypti itaq; squalique arbor inter valde proceras numeraveri potest. Huic mætræ folia, compatis, usitata, cortice tenus buxæ colore, medullitus
victa nigra, non secus ac ebenum, sive guaiacum. Recens grauitate olet, siccata tamen minimè. Confo confit squalique, sed ma-
gæ in acuum tendente, cortice cimerio, radicibus magnis uigilans modo. Arvensis squalique pendet pro longe, sericea, den-
sa, & cùm maturitate senferit, colore in rubrum nigrante. Et nigra, dulcis, replentur medulla, lenta lento cremo-
risimili, non tamen ut in officiis continua, sed crebris lignosque membranis distincta. Inharet unicuique membranae fenes-
durum, squaliorum femini adeò simile, ut alterum ab altero discerni non possit. ex quo enim non errasse putauerim, qui cre-
dideris, has plantas esse congeneres. Eligenda est, qua ex Memphis, & Alexandria Aegypti conuenient, non acmodum
crassa, pellucens, recens, gravis, farcta, & qua concusa, inclusi seminibus minime conserpuit. Pulpia ex calfact, & bune-
Et ordinis primo. Eadem lenit, resoluta, sanguinem mundat, bilique seruorem extinguit: alioquin item commodissime ci-
tat, eiusque uis uentricularum non pertinet, si qua propter securissime datur & medicis inchoanticis febribus, aliisque édi-
dis morbis ante vena sectionem, quod tantum ventricularum reparet, & aliua emolliat. Nocte tamen inteflorum in be-
cilitate affectis, & his, qui admodum lubrici sunt: alias omnino habetur immoxia. Tollitus id nocte admodum myrobalanis,
rhabarbaro, nardo, & mastice. Conspicatis si detur, angenda est cius facilius ijs, que magis eadem ui pollent: prouide fants
qui addant amygdalinum oleum, & p̄sylīu ſſilamentum. Urina difficultibus mirifice auxiliatur, ſi cum urinæ cibentibus
medicamentis hauriatur, uel deuoretur. Aegre alum excernit: eaque propter nonnulli roboran eius vires, addito hyſſo-
po, uel caprino fero. Bilem, & pituitam excernit, nulloq; in commodo pectus, & fauces mulcet, & eorum inflammatio-
nes resolutiores à calculis, & ſabulo expedit: præferim si cum glycyrrhiza decocto, alijsve medicamentis urinam cibenti-
bus bibatur: quiniam frequenter deuorata calculos renasci prohibet: quinimum sunt, qui affirmant, ſi quis quotidie ante
prandium ternas pulpi & cassia drachmas deuorauerit, ni nunquam calculos in renibus gignet. Et a uentriculari doloribus, &
apoſtematibus per perpetuo tuebitur. Admodum præter hac calidis confort febribus. Ceterum exterius illius erysipelas ex-
tinguit, ceteraque inflammationes, quae cùtē tenus emergunt. Sunt è recentioribus medicis, qui eam nunquam suis eyrotan-
ibus exhibent, niſi pie & puluerem admisceant, quod conjuncto factum exiftimo: præferint vbi uentriculi, & inteflorum
imbecillitas adſit. Qua Greco xasit, Latinis item Cassia nominatur: Arabibus, Selicha, Selche, am Selbacha: Italiis
Cassia, atque etiam Italorum vulgo Cannella: Germani, Zimmet, seu zimmet roerlim: Hispanis, Canella: Gallis, Canelle. Quod